

ДРУГИ ДЕО

**НАСЕЉА И ПОРЕКЛО СТАНОВНИШТВА БЈЕЛАЈСКОГ
ПОЉА И БРАВСКА**

Извод из књиге Петра Рађеновића

БЈЕЛАЈСКО ПОЉЕ И БРАВСКО

Издање Српске Краљевске Академије
Београд, 1925.

Народне особине

Телесне особине. — Народ ове области живи на земљишту просечно 600—900 м надморске висине. По томе је у сасвим повољном положају што се тиче свежег, чистог зрака. Због пространости и отворености области ветрови проводе сталну измену зрака. Проветравање се врши у најсавршенијој мери. Обилне и бујне шуме уоколо доприносе, да је зрак богат кисеоником. И насеља су се прибила већином уз шуме или недалеко шума, те удишу бар делимично прави шумски зрак. Воде су, уколико их има планинске: чисте и здраве. Села оскудна водом, добивају воду за пиће и кување, макар и великим трудом, из ових здравих извора. Баруштина и подводних земљишта нема, може се рећи, никако. Што их има поред неких потока у незнатној мери, то се још с раног пролећа брзо исуши. Никаква шкодљива испаравања не кваре зрака.

Исхрана је у овог народа доста добра. Јаче сточарство доноси те има млека и уопће белог мрса у доволној мери. Народ није одвише сувотан. И домаћице („планинке“) су у справљању јела прилично веште. Томе је допринело трогодишње бављење (1875.—78.) овог народа у Лици, врло напредној у погледу кућанства. Још више насељавање многих Личана по оккупацији међу старо становништво и најзад женидбе из Лике.

Све то чини, те овде живи врло здрав људски сој. Наочит, румен, пун крви. Са здрављем иде и лепота. Врло се често сретају особе, мушки и женске, красна лица и складна стаса. Народ у суседним жупним крајевима кад хоће да истакне, како је неко румен у лицу сковао је узречицу: „црвени се к'о Бјелајац“. Овде је необично јако убеђење о големој разлици између планинаца и жупљана што се тиче здравља и целе човекове спољашности. Често се може чути и овакав говор: „пусти ме у највећи збор, где је измијешан горњи народ с нашим, ја ћу не знајући ко је оклен, разлучити све и једног Бјелајца од нашег свијета“.

Што се тиче узраста и уопће телесног кроја, треба се сетити, да је народ овога краја доселио махом из Лике и из Далмације, а старо порекло вуче вероватно из Херцеговине и Црне Горе. Отуда није нимало чудно, да је овде народ крупна и висока стаса. Премда темељита костура и јаке кости, струк је ипак више витак него зделаст. Ширина трупа ублажује се висином раста. Груди и плећи су снажне. Лице широко. Очи доста крупне. Понајвише плаве и смеђе, па онда тек зелене и црне. Коса најчешће плава и риђа. Има и црне. Више је танка и мека, него јака и оштра. Коврчаста коса је сасвим ретка. Мушкарци су претежно коптуњави и сувоњави, но нађе их се и пуних образа. Врло мало је мушкараца трбушатих. Код женских се може наћи више пуноће у трупу и у образима. Претерана тананост и мршавост, као и претерана дебљина сасвим су ретке.

Расплодна моћ је код становништва овога краја бујна и издашна. У

браковима, које смрт прерано не распари, као просечна плодност може се узети осам порођаја. Ретке су роткиње које роде мање од шесторо деце. Доста их је, које роде по дванаестеро и петнаестеро. Бездетак је посве мало међу особама, које су младост и прво време брака провеле у родном крају. Младеж ступа израна у брак. Највише између седамнаесте и двадесет друге године. Каткад још и пре, понекад и после тога доба. Жене рађају до 40. па и 45. године живота. Мушки до 50., гдеkad и до 60. године.

Но и поред многих повољних увета за народно здравље подложен је народ болестима у знатној мери. Пређашњег здравља и чврстоће нестаје. Стари људи с правом кукају како се младеж израђа. Томе је више узрока. Понајважнији биће свакако ишчезавање старих великих породичних задруга. У тим задругама су подрастали људи до пуне снаге, а да није било потребно да се подлажу теретним пословима. У садашњим малим породицама инокоштина приморава још сасвим незреле младиће да се хватају и најтежих послова. Наступило је осим тога још и одилажење на радове у далеке крајеве. Ови радови одвлаче од кућа младеж већ одмах иза петнаесте године. И прерана женидба и удаја носе свој део кривље. Преображај старинске куће, која је била без собе, није донео унапређење него погоршање у народном здрављу. Соба у данашњио тежачкој кући више је тамница него соба. Ниска, тамна са малом запремином ваздуха. Стара кућа без собе имала је барем изобила ваздуха. Ваздух тај није био у кући заробљен. Могао се несметано измењивати кроз баџе, кроз шупљине и пукотине брвана. Стога стари људи и данас избегавају собе. Многи и данас још преко целе зиме спава у кући крај огњишта. У соби га нешто „гуши“. Кад би га ко осудио да пренохи ноћ у соби, он верује да би се угушио. Кад је реч о штетним утицајима по народно здравље, не сме се никако изоставити алкохол, који и здравље као и друга људска добра само руши и упропашћује. Њему је народ одан у јакој мери. По опћем веровању у њему је и лек и окрепа, извор и снаге и издржљивости.

Сви ови неповољни чиниоци довели су дотле, да је у народу доста раширене јектика, а исто тако желудачне и цревне болести. Има подоста и бubrežnih и срчаних болести. Венеричних тек помало. И кужне болести покосе много жртава и код одраслих, а још више код деце. Народ још неће да верује, да се болест преноси с болесника на здраве те да избегава дотицај с болесником. У болести обраћа се врачарима, а ретко лекару, и то тек онда, кад је већ узалудно свако лечење.

Душевне особине. - У душевном животу народа највише је верских елемената. Вере остављају најдубље и најтрајније трагове у народној души. Сви народни обичаји, сва народна веровања и празноверице су изрази било старе или нове вере. Ту су верска схватања изражена онако, како их је народ разумевао. Ту је из верских учења унето оно, што је народној души и срцу било најближије, најсрдније. Та народна вера уткана је као непрекинута нит у цео народни живот, како код народне целине тако и код појединца. С једне стране божанског порекла,

с друге стране производ наклоности народа, та вера ужива неограничену оданост. Она се одржава готово неокрњена поред свега јуришања на њу са много страна. Народ је осећа као своју и не напушта је. Ко год се на њу окомљава, тај је народној души туђин и далек. Тај не задобива народног поверења, макар колико иначе био исправан и пријазан.

Да би се допрло у дубине народне душе нужно је прокинути оне копрене, које су преко ње рас прострле вере, обичаји и други вањски утицаји. Онда тек постaju видне, темељне, оригиналне особине народне душе. Некоје су од ових истоветне с верским моралним захтевима, те се може мислити да су изникле из верског корена. Понајпре ће бити реч о душевним особинама ове врсте и то о онима, које су оштро истакнуте.

Необично је живе тежња за праведношћу, сањарење о идејном уређењу света, где не би нико био притешњен. Клици ове тежње избија из дубине народне душе, а снага и бујност притиче јој с једне стране из Христовог учења о „гладним и жеднима правде“, с друге стране из дуговечног трпљења неправде и неједнакости. Патници су увек најватреније присташе узвишенih тежња. Премда је ова тежња у говору и жељама народа особито јака, ипак су чести случајеви да јој се изневере они, који дођу у прилику, да је у дело приводе, поготову ако су њихови лични интереси помешани с туђима.

Веровање и поуздање у вечиту Божију правду силно је укорењено. Оно чини да човек трпи неправду доста мирно. Оно даје човеку смелости да осуђује и јавно укорева силнике и неправеднике, који над појединцима или над целином народном проводе своју силу и самовољу. То веровање доприноси, да се човек не обазира на најгодне последице за себе од таквог свог поступања. Оно је топла и дубока утеша свима, који се осећају неправедно потлаченима, уверењенима, запостављенима. – Поред тешења с Богом и његовом правдом, чује се често и реч: „Ко се не освети, тај се не посвети“. Освету изазива најчешће вређање породичне части и поноса, а ређе наношење материјалне штете.

Верност, искреност, отвореност, безазленост самоникле су душевне особине овога народа. Претварање, лукавост и препредност показују се у мањој мери. По свему судећи то нису прирођене него извани накаламљене особине, изазване тешким животним приликама у дуговеком окружном ропству. Ове су особине плитка корена. У народу је испољен сilan презир према таквим својствима осим случаја кад наступају као устук прекомерној покварености и бездушности.

Милосрђе и сажаљивост према беди и патњи, особито виђеној рођеним очима, врло су јаки. Много се и често говори о „севапу“. А и пази се доста на севап (задужбину). Просјак се не одбија од кућнег прага. Не пушта се без „поделе“. Намерник се у кућу пушта и указује му се многа услуга. Чини се помоћ и месној

сиротињи и бедницима, било у раду или у разним намирницама за живот. Али се више полаже на севап према страноме беднику него према домаћему. Свакако због тога, што су код домаћега познате и његове мане и погрешке због којих је допао невоље. Његово бедно стање често изазивље у души измешан осећај и сажаљења и осуде.

Гостољубивост, као типична одлика овог народа, на замерној је висини. Гостољубивост се овде означава са речи „поштење“. „Поштен“ значи гостољубив. У толикој је цени гостољубивост, да се признање поштења не даје него ономе, које и гостољубив.

На реду је, да се спомене и јако одомаћено веровање у судбину. Пресађено је у народну душу из верских схватања можда још из старе словенске вере. Кад је вал Ислама запљуснуо и преко нашег етнографског подручја, ово веровање поново је пробуђено и освежено и код оних, који су остали у Хришћанству. Реч „суђено“ изговара се сувише често. Но у збиљском животу не долази то веровање баш до потпуног уважења. „Суђено је“ рече се за неки случај, кад се он већ сврши и кад је већ и сувише очевидно да се нешто не може никако отклонити. Но док су догађаји у току, куша се утицати на њихов исход поред све вере у судбину.

Истини за вољу морају се навести и неповољне народне особине.

Несложност, свадљивост, упорност, пркос и инат прирођене су мане нашег народа, па и овог његовог дела овде. Ове мане коче и ометају све потхвате, где се тражи више руку на окуп. Из њих се излеже сва сила сукоба и спорова. Инат је најача покретна сила у подручју друштвеног живота.

Сликовит пример ината, упорног ситничавог и безразложног парничења пружа нам случај, познат овде под именом „блјајско прасе“.

Прије каквих 35–40 година затече нека жена из Бјелаја на гувну свог суседа, бега, убијених својих двоје прасади. Захтев од њега, да јој плати одмах, без суда. Он не хтеде. Тужи га суду и суд га осуди. Он се наравна с тужитељком, да ће јој у житу намирити штету. Но бегови, његови мештани, скоче на њега, како је могао признати, да је он – бег – убио прасад. То је срамота за све њих. Сад их свет може звати крмарима. Предобију га да опорече, да је убио прасад. Оштећена жена тужи поново, неби ли већ једном наплатила штету. Сад бег изјави да он није убио прасад, него неки дечак у суседству. Постави друга два бега за то као сведоке, који то на суду под заклетвом посведоче. После неког времена завади се брат оног обећеног дечка с овим беговима. Да им се освети, тужи их суду, да су се криво заклели. Суд поведе извиде и увери се, да је онај дечак на дан кад су прасад убијена, био код своје тетке у другом селу, удаљеном четири сата хода. Кривци бише предани окружном суду у Бихаћу. Суд позове неких 60–80 сведока,

поведе расправу и утврди, да су се они бези и још неки као сведоци криво заклели. Осуда захвата пет особа, које одлежаше 8–18 месеци робије. Исто платише судске трошкове, који изнесуше 500–600 форинти. А обадвоје прасади није вредило више од пет форинти.

Досад споменуте душевне особине народне, како светле тако и оне тамне, у укупности својој откривају нам слику моралног стања овог народа. О моралу се може још опћенито рећи, да је у корену здрав. Морално суђење је исправно и сигурно. Уколико се у садашњици опажа колебање и преокрет у моралу, тај удара донекле у назад. У тешким приликама морал и честитост се боље одржавају. Некакав дубоко сакривен инстикт у бићу народа као да га сили на темељито и свестрано поштовање морала. Та невидљива увиђавност као да му у свест улива убеђење, да је морал тврда језгра, моћна снага која најпоузданје обезбеђује и појединачно и опће народно самоодржање. Чим мину тешка времена и попусти стрепња за опстанак, попусти нагло и морал, бар у понеким својим спољашњим појавама. Тако је и овде данас. Али оне дубоко усађене клице здравог морала у души народној преживеће вероватно, ову данашњу депресију.

У погледу чувања морала као и осталог дедовског наслеђа дуље остају верне учвршћеној старини конзервативне породице него ли слободоумне. Напуштање старине попушта, а новина осваја најпре у спољашњим облицима: оделу, обући, градњи кућа, начину храњења и породичној дисциплини. Док у мишљењима, уверењима, гледању на живот готово да се и не опажа какво видно одступање од старије. Но премда преокрет на овом путу одвећ спорим кораком одмиче, премда се он у кратку веку мучно и примети, ипак у дужем веку осете се знатније промене. То нам необично јасно избија пред очи из душевног стања данашњег нашег најстаријег поколења. Оно памти начин живота, рада и мишљења за 50–60 година уназад. И данас њихову јадању и кукњави нигде краја. За њих је сада све дошло наопако и „извраћено“. Они проживљују своје задње дане у „туђем свету“. Оно што они тако неоступно држе, произашло је из дубоких расних нагона. Утврђено и потврђено богатим и силним искуством дугих векова. Они стоје и остају код онога, што је дуго ковано, добро сковано и тврдо окаљено. Нови погледи и нови правци не представљају још ништа сигурно ни чврсто. То је тек лутање између онога у чему смо се родили и што смо од отаца примили и онога, што смо у новијем животу међународном опћењу видели код страних народа. У свему новом на подручју душевног живота још је много неизвесности и магловитости. Посве природно, да се зреле старачке године не могу за таково што одушевљавати.

Конзервативне породице и физички дуже трају, лакомислене брже пропадају. Опрезност и промишљеност сачува оне непокретније породице и поједине њихове синове, од многе опасности и вратоломије. Наглост и лакомисленост доводи ове живље до слома и затора. Мада је конзервативност велика запрека напретку у спољашњим облицима живота, у суштини је врло корисна народна особина. Без

ње би се губиле све ванредне народне особине и обележја. Брисале би се разлике између суседних народа. Народ би се неминовно и нагло претапао, однарођивао. Такве отпорне и упорне породице представљају овде голему већину народа. Мекше и слободоумније долазе тек као изузетак и реткост. Поред свега продирања неких новина у спољашњим појавама живота, нутарњи душевни живот овога народа и у селу и у вароши не да се још у битности својој ишчупати ни покренути из топлог крила старинске наше патријархалности.

У умним својим способностима овдашњи народ стоји високо. Тупоглаваца и блесаваца тешко је наћи. Бистрином, оштроумношћу и досетљивошћу богато је обдарен овај свет. Те душевне одлике испољавају се и у свакидашњем животу: у разговорима, шалама, досеткама и игри речи. Ево неколико таквих: „Лаку ноћ“ – „kad је лака, упрти је па понеси“. „Јеси ли био (тј. убио, заклао) прасе? – „јесам исти дан, kad и ти“. „Знам сваку тару осим пртене и сукнене“ (а више их и нема). „Ја имам сто и четири ноге“ (може да значи 104 ноге, или сто са четири ноге). „Гледаш ме као на пса“ (не може се некако друкчије гледати на человека него ли на пса). „Не гули коре, да не буде горе“ (kad ко почне баркати у неки спор, који се већ напала смирио). „Нити ме нуди, нити ми се чуди“ (рече гост kad седа за јело; тиме каже, да ће јести и без нуђења, али нека му се не чуде, како може много појести). „Туђа рука мртвој друга“ (од туђег рада слаба корист као и од мртвога). „Сиротиња је најнепоштенија“ (сиромах не може бити „поштен“- гостољубив, јер нема чиме). „Видиш ли баба бријег?“ „Не видим“ – „А старца?“ „Назирим“. „Ил' си дошао на ногу или пјешице?“. Још снажније избијају у суђењу о загонетним питањима живота, морала, државе, политику и т. д. Суд је тај кратак, здрав и јасан. Многи учењак, који проведе цео век у проучавању таквих питања, остао би задивљен оваквим тачним, одсеченим и јасним суђењем, које извире не из какова широког познавања ствари, него само из рођене оштроумности. Умна даровитост показује се код деце у школама, особито код оних, који се прихватају каква заната. За такве се често рече: „што оком види, то руком ствара“. И у оригиналном везу женском (кошуље, прегаче, торбе) и мушким шарама по дрвету (преслице, свирале, гусле)очитују се те умне способности. Самоука је много и у погледу писмености као и у погледу заната и вештина. (Кад је најпре постао бицикл, један младић из околине Петровца направи га цела од дрвета. Поред велике сличности фабричком бициклу овај дрвени био је толико јак, да је његов градитељ могао на њему и да јаше.)

У смеру осећајности народна је душа врло покретљива, необично узбудљива. Баш као морска површина, што се и од најслабијег поветарца усколеба. Лако се одушевљава, лако се и разочара. Бруда је заплакати од жалости, тако исто и од радости. Санђарење о правди и слободи често узбуркова душу. Кад се разјеца песма тугованка на неправду и неједнакост у свету, не може шале да замукне. Санђалачка душа стално ишчекује боља времена, пунију правду, веће благостање, преображај целог друштва и уопће живота. Високе и светле тежње пламте у души народној, покрећу срце да се њима раздрага, терају машту да наслика љепоту њихова остварења.

Но све би то имало да дође више само од себе, или донесено неком извањом силом, него сопственим трудом. Волја заостаје далеко за крилатим тежњама. Волја је трома. Тек осећаји и то они најжешћи и најсиловитији, кадри су је покренути. Како се осећај брзо узвитла и брзо слегне, тако и волја брзо застане. На првом почетку клоне. Истрајност је одвећ кратка душка. Загревање и залађивање су стања, која се брзо и нагло измењују у души народној. Навала осећаја се излије понајчешће у јадиковању, огорчавању, претњи и псовци. У томе сва грмљавина и прохуји, горчина и јед одумину, мир се успостави. Тек, кад по некад „прекипи“, онда се „зажмири“ исрће слепо и бесно против онога, ко је ватру распалио. - Запаљивост, поводљивост силна је. Ко уме „у срце да такне“ народ, брзо га задобива и сместа покреће, куда жели. Тада је брз скочити на неправду, било стварну, или тек вешто насликану. И хтео би да је једним јединим снажним замахом смрви. Бунтован је, готов на свађу, хитар на бој и крв. Много греши и лудује, но не промишљено и с намером, него више несвесно. „Враг ме напутио“ исповеда се после, кад дође себи. Претежно повратљив не бежи много од помирења, попуштања и праштања. Трза се, каје се и малаксава. Запада у дремеж, мртвило и равнодушност, док се наново не прене од каквог јачег удара. И поред честих немилих искустава, опамећивање је споро и једва приметно. Осећаји и узбуђаји су малоне увек велике јачине, макар да тако брзо прелазе из једне крајности у другу. Преки и јаки осећаји, који неодољиво господаре вольом и делатношћу, замрачују и сакривају часовито оне лепе моралне особине. Но у часу мира и трезноте оне опет блесну пуним сјајем. – И код осећајности се испољава знатна разлика између врућих и хладних породица, између тесних и широких утроба. Прве су стишаније и опрезније, али зато истрајније у раду и спорије у попуштању. Искуство и разочарање оставља код њих дубље последице.

Овде изнесене особине су опћа слика душевног живота целе области. Како су ове особине расподељене по појединим породицама, није лако донети тачан и једноставан суд. У свакој породици измешане су и изукрштане особине и утицаји више породица. У једној истој породици налазимо сасвим супротних особина. Које су особине првобитно везане за неку породицу, тешко је установити. Може се тек направити преглед душевних типова, најјаче заступљених у целој области. То је већ увек видно и из претходног излагања. Најраспрострањенији је бистри и оштроумни тип. У једнакој јачини долази и плаховити тип. Нешто је мање раширен песнички тип. Поред ових сусреће се доста и брњавачки, хвалџијски и поносити тип. Разборити и енергични тип прилично су ретки. Код становништва ове области уопће је мало душевне стишаности и хладне присебности, а онда дакако мало и трене и дубоке разборитости. Енергија је овом делу народа штедљиво удељена. Колико је и има нестална је и истргана. Но зато је подоста доброте и безазлености. Посебан тип „добре душе“ није овде баш одвише редак.

Ако је готово немогуће изразито окарacterisati поједине породице и изнети неке видне и крупне особине, које су код једних сасвим друкчије него код других, може се говорити унеколико о разликама међу верницима засебних

вероисповеди. У овој области заступљене су све три вероисповеди, премда католичка у посве незнатној мери. О неким коренитим душевним разликама не може бити говора. Могу се само истаћи различити утицаји вероисповеди на њихове вернике у погледу верске десциплине и тек унеколико и у погледу опће моралне честитости.

Муслимани су под најачом верском десциплином, уколико се то односи на молитву (похађање богомоље пет пута дневно), пост и извршивање прописане милостије (приликом смрти и о курбану). И католици су под јаким утицајем своје вере. Редовно иду у цркву. Покоравају се готово ропски свештенству. Код православних се најмање примећује утицај цркве у њиховом спољашњем владању. Слабо посећују цркву. Слободоумни су и необазриви и према цркви и према свештенству. По томе судећи рекло би се, да су они верски и морално најзапуштенији. Но треба погледати ствар и с друге стране. И код католика и код муслимана она покорност вери више се односи на вањске изразе и форме него ли на њихову суштину. У стварној моралности и душевној питомости православни су на првом месту. Код католика је понешто дволичности. Код муслимана се појављује на мање сад питомост и милосрђе, сад окрутност и силовитост. Они су најаче подвржени афекту. Ова овака оцена важи за целине вероисповедне, а не баш за свакога њихова појединца.

Долази на ред да се проговори која реч и о међусобним односима присталица различних вероисповеди. Ко је у могућности да позна истинско и искрено расположење широких слојева у тој ствари, мора рећи онако како је т. ј. да је то расположење испуњено јаким неповерењем, да се не рече непријатељством. Чланови једне вероисповеди држе о верницима друге вероисповеди да им ови никако не могу бити прави пријатељи, ни добро им мислити. Кад се двојица од различних вероисповеди уверавају међусобно о пријатељству и добрим жељама, то се не прима као искрено, него као „политично“ (лажно). Сваки у себи мисли: „тако ти говориш преда мном, а знам ја добро, шта ти је на срцу“. Реч „да нас у једном лонцу куваш, не би нам се чорба измешала“ чује се често, пола у шали, пола у збиљи. Но то противничко расположење није увек видно, оно се прикрива и не долази тако често до израза у међусобном дотицају. Међу иноверницима долази до дружења, оргачења, сувозништва, пријатељевања, гошћења, побратимства и кумства. Код православних и католика долази у новије доба и до женидбе, али без родитељске дозволе. Тек у часовима жешће свађе и каквог озбиљнијег обрачунавања провали свом снагом оно дубоко, донекле успавано, непријатељство и излије сву силу погрда и увреда. Према својој вери, многи су код обију хришћанских грана и сувише слободни и необазриви. Псовка је отела велики мањ. Али кад ко од друге вере почне врећати туђу веру мучно се размине без туче и крви. Појављује се и изругивање једне вероисповеди с другом, али више онако иза леђа. Кад би то било очи у очи, лако би дошло и до боја. Јака верска нетрпљивост преостала је из старијег времена и у пуној је снази само још код старијег света, који је живео под

режимима неједнакости, запостављања и потпаљивања верске завађе. Код млађег света већ нема толике противности ни искрене огорчености. И овде још влада извесна отуђеност, али више површина. Ако и млађи каткад у препиркама и свађама употребе речи које су од старих чули, те речи у њиховом устима немају више оне горчине и отровности, него су више као научени говор.

Зачудно је, да код православних влада већа противност према католицима нео према муслиманима. Та противност изражава се особито у овом убеђењу: „турску цамију само почисти и водицом попршћи па се одмах у њој може служба чинити, а из католичке цркве мораш за три педља дубоко земље ископати и избацити, па онда истом чинити службу у њој.“ Такво схватање усађивано је православном народу, по свој прилици, у Далмацији и Лици, као устук против жестоке римске пропаганде. Досељеници отуда пренели су собом овамо и то схватање. Код муслимана влада уверење, да је православна вера чистија и светија од католичке.

Још се мора проговорити нешто о одношајима старијих и новијих досељеника. Старији (пре 1878.) сматрају се и називају староседеоцима, новији (иза 1878.) дошљацима. Још и сада после непуних педесет година примећује се, ма и незнатај траг подвојености међу једними и другима. Исправа је та подвојеност била далеко већа. Староседеоци су гледали у досељеницима незване и немиле госте, који су дошли да им стесне њихове пусте пашњаке и испусте и да преполове с њима њиве и сенокосе. Осим тога мрзeli су њихову раскалашност, коју су назирали у псовци, слабом одржавању постова и нешто лабавијем моралу. Досељеници су опет гледали с висока на њих. Ругали се телесној нечистоћи, нереду у кућама, невештини у кућанству и у тежачким радовима. Као људи, који су служећи у војсци, учествујући у ратовима и одилазећи на далеке радове, прошли доста света и много којешта видели, исмевали се скученом појимању староседиоца. Осим тога дошавши овамо прилично богати, јер су остављену земљу скупо продали, показивали су и охолост и презир према овим сиромасима, којима је у устанку 1875–1878. све попаљено, уништено и пооствано. Староседеоци су називали досељенике „кавури“. Ови њих „рајкани“, „рајци“ (од „раја“), а и „мутлати“. Исправа се за неколико нису ни окупљавали, ни женидбом спријатељевали. Но подмладак је мало по мало прокрчио пут бољим односима. Који се момак и девојка заволе, они се и узму, не гледећи, где се ко родио или оклен је доселио. Родбинске су се везе преплетале поред свега гунђања и мрмљења старијих. Тако су отворена врата постепеном и душевном и телесном стапању, које је у ствари већ завршено. Остале су још само успомене на некадашњу нетрпљивост, којој се смеју, као непојмљивој лудости, сви они, који су је упамтили.

Национална свест у правом и пуном значењу није развијена код овог дела народа, изузев врло уски круг интелигенције. Појам народа и народности побркан је и помешан с појмом вероисповеди. Реч „Србин“ по појмовима овог народа

значи: човек православне вере. Кад ко каже за себе да је Србин, то он показује своју вероисповед, а не оне ознаке, које наука признаје као ознаке народности. Народ памти много из своје прошлости. Није заборавио ни великих дана ни великих имена из давнога доба. И обичан разговор често се навраћа на Косово, на цара Лазу, честито колено, на Обилића, на Краљевића Марка и друге велике јунаке. А већ певање уз гусле најмилија је духовна посластница. Око гуслара се окупља увек велика гомила, особито кад се пева о старој српској слави, моћи, господству и јунаштву. Народ је дубоко свесан, да су то његови преци, а он да је њихов потомак, те се много дичи својим српским именом и пореклом. Али име Србин припада и овим славним прецима као и данашњим њиховим потомцима искључиво или барем највећим делом зато, што су били вере православне и што су „за крст часни крвицу прольевали“. По томе се може чути код овог народа да рече: „и Грци и Румуни и Руси су Срби“ т. ј. и они су православне вере. Исто је и код овдашњих католика, који су се отпремају називали „Буњијевци“, а у новије доба називају се „Хрвати“. И они се сматрају Хрватима зато што су католичке вероисповеди, а не због стварних етничких обележја. Муслимани се још увек називају именом „Турчин“. Тиме означавају у првом реду своју вероисповед, а онда и као некакву посебну народност. Па ипак у новије време, где је већ сваки одрасли човек имао прилике да дође у додир с туђим народима, почиње се помало увиђати, да поред све вероисповедне различности и нетрпљивости има нешто, што је свима заједничко. С друге стране примећује се већ, ма и незнатањ, успех од деловања школе, књига и новина, које иде за тим, да појам народности задобије своје право значење и у мишљењу широких народних слојева.

И развитак државне свести омета одвећ снажна верска занесеност. И државна свест упрегнута је у службу верских тежња. Муслимани су некадашњу турску државу сматрали верским оруђем. Све што су тада чинили држави, чинили су у мисли, да то чине појачању и превласти Ислама. Католици су исто тако гледали на austro-угарску државу. Она је по том мишљењу имала да доведе католицизам до што веће моћи и до пресудног утицаја у свима пословима. Православни нису налазили ни код једне од ових бивших држава ништа, по чemu би их својили и осећали какову оданост према њима. Како се гледа на данашњу државу? Тешко је ухватити истинско мишљење и расположење народно у овом правцу данас, кад се често из настраности, пркоса и страствености говори и оно, што се не слаже са стварним уверењем. Можда би се најверније представило осећање према данашњој држави код народне масе без разлике вероисповеди, кад би се рекло, да се у садашњем часу гледа још у овој држави оно, што се гледало и у пређашњим двема државама. Како је по том појимају Турска значила ислам, а Аустрија католицизам, тако и данашња држава значи православље. Држава се ова схвата још онако како је схватана пре свога постанка. Ко је њу желио и волио још пре њена стварања, тај је воли и данас, а ко је још отпремају да је остварења, тај јој ни данас није искрено одан, без обзира на то, каква је она у ствари. Данашња је држава одвећ млада, а да би могла својом широком свајеном и проведеном националном

политиком оповргнути већ досада све оне наде и жеље, стрепње и предрасуде, које су везане за њу још пре њенога постанка.

1. Брестовац

Порекло и јакост породица.

Радошевић – има их осам кућа. Славе Аранђеловдан. Доселили се пре 80–100 година из Бјелаја. У Бјелај су дошли из Срба (Лика) и били за неколико у најму код муслимана. Кад су нешто изнајмili и заметнули стоке, насеље се овамо.

Лајић – има их 5 кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили су пре 80-100 година из Бјелаја. У Бјелај су дошли из Срба (Лика) и били у неколико у најму код муслимана. Кад су нешто изнајмili и заметнули стоке, насеље се овамо.

Булајић – има их петнаест кућа. Славе Никољдан. Најјача и најстарија од данашњих породица у Брестовцу. Доселили се пред двеста година из Рупа у Далмацији. Уз буну 1875–78. г. одлазили су ови Булајићи својим рођацима у Рупе. Тамо су их тада биле три куће. И код њих тамо још живи предање, како су им ови рођаци одселили у Босну. – Три куће Булајића воде порекло од једног привотка, који је преведен у Булајиће из Лике, а зове се Гутеша. И он и његови потомци прихватили су и презиме и крсну славу од Булајића. Још одавно важе и они као Булајићи. Но по душевним особинама разликују се знатно од правих Булајића. Још одавно важе и они као Булајићи. Но по душевним особинама разликују се знатно од правих Булајића.

Селаковић – има их три куће. Славе Никољдан. Доселили се 1879. г. из Грачаца (Лика).

Војиновић – има их четири куће. Славе Ђурђевдан. Доселили се 1879. г. из Мазина (Лика). У Мазин су дошли за време Стојана Јанковића, кад је Лика насељивана, њих тројица браће: Војин, Карап и Грубиша. Од њих постадоше три племена: Војиновићи, Караповићи и Грубишићи. Тако прича најстарији Војиновић у Брестовцу. И збила све три ове породице славе исту крсну славу.

Мирчета – једна кућа – слави Аранђеловдан. Доселили се 1879. г. из Грачаца (Лика).

Брчин – једна кућа – слави Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Грачаца.

2. Вођеница

Порекло и јакост породица. До буне 1875.-78. г. било је у Вођеници (Горњој) седам муслиманских, беговских кућа. Ту су имали и цамију, направљену тек седам година пред буну, и гробље. И сада се још види комад зидине од цамије. Претежнији део земље држали су бегови као свој беглук. Сад су тамо све насељеници из Лике,

досељени иза окупације. Због тога је број досељавањем одмах иза буне неразмерно порастао. Пре којих 120 година било је у целој Вођеници девет хришћанских и седам беговских кућа. Тих девет кућа биле су ових породица: Јокић, Латковић, Ступар, Ђургиз, Керкез, Тешић, Јеличић, Драгић, Попадић. Око 1860. г. било је у Вођеници свега седамнаест кућа осим беговских. Данас има у селу око двеста кућа, а отпадају на породице, које ће се сада редом навести.

Ђургиз – има их седам кућа у Горњој Вођеници и једна на Јелића Главици. Славе Николјдан. Пореклом су из Далмације од манастира Крке. Звали су се тамо Владисављевићи. Тај, што је овамо доселио, био је поп и носио ћурак. По њему се прозову његови потомци Ђургузи.

Инђић – има их три куће у Гор. Вођеници. Славе Николјдан. Населили 1879. г. из Грачаца (Лика).

Колунцић – има их две куће у Гор. Вођеници. Славе Ђурђевдан. Населили 1879. г. из Грачаца.

Шарац – има их две куће у Гор. Вођеници. Славе Николјдан. Доселили 1879. г. из Губавчева Поља код Удбине (Лика).

Драгићевић – има их три куће у Гор. Вођеници. Славе Јовањдан (7 јан.). Населили 1879. г. из Далмације.

Ђукић – има их две куће у Гор. Вођеници. Славе Марковдан. Доселили 1879. г. из Удбине.

Репац – једна кућа у Гор. Вођеници. Славе Николјдан. Доселили 1879. г. од Госпића (Лика).

Бјелић – четири куће у Гор. Вођеници, једна кућа на Главици. Славе Василијевдан. Доселили пре неких 140 година из Дољани личких (срез Лапац). За њих казују, да су се звали Вејиновићи. По некој баби Бјели названи Бјелићи.

Јевић – једна кућа у Гор. Вођеници. Славе Ђурђевдан. Приведени из Врановине пре 60 година.

Новаковић – две куће у Гор. Вођеници. Славе Николјдан. Одавна су у Вођеници, већ преко 100 година. Не зна се право када су и оклен доселили. Како су остали Новаковићи пореклом из Далмације, биће свакако да су и ови.

Драгић – четири куће у Гор. Вођеници, једна кућа у Пученику. Славе Св. Вартоломеја. Звали се некада Кецман. Старо им порекло из Црне Горе.

Егља – шест кућа у Гор. Вођеници. Славе Лучиндан. Доселили 1879. г. из Грачаца.

Ђурђић – једна кућа у Гор. Вођеници. Славе Јовањдан. Некада су потекли из Далмације и звали се Адамовићи. Преселе у Горњи Унац и тамо се прозову Лазаревић. Најзад по некој Ђурђији прозове се један огранак Ђурђић.

Тешић – три куће у Гор. Вођеници, две куће на Јелића Главици. Славе Ђурђевдан. Звали су се давно Медићи. По неком свом претку Теши променили презиме у Тешић. Старином из Бубња (срез Лапац у Лици). Населили овамо пре 140 година. Били исправа беговски сеизи. После се самостално окућили.

Штрбац – једна кућа у Гор. Вођеници. Славе Ђурђевдан.

Обрадовић – једна кућа у Гор. Вођеници. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Брувна (Лика).

Ступар – пет кућа у Гор. Вођеници, четири куће на Главици, три куће у Гајевима и три куће у Пученику. Славе Лазареву Суботу. Сви су саселили у Вођеницу са Скакавца у неколико маха. Они у Гор. Вођеници пре 100 година, они на Главици пре 60 година, остали пред буну 1875.-78.г.

Чорак – једна кућа у Гор. Вођеници. Ова је породица католичке вере. Доселила овамо 1879. г. из Куле, код Госпића.

Ђаковић – једна кућа. Слави Ђурђевдан.

Грбић – једна кућа. Слави Срђевдан.

Ћук – једна кућа. Доселили 1879. г. из Зрмање (Лика).

Медић – четири куће у Гор. Вођеници, шест кућа под Обљајем. Они под Обљајем били су исправа на Трновцу. Доселили пре 80–100 г. из Бубња (срез Лапац).

Челар – једна кућа у гор. Вођеници. Славе Аранђеловдан. Доста су одавна овде, али се не размножавају.

Војиновић – три куће у Гор. Вођеници, једна на Главици. Славе Ђурђевдан. Населили 1879. г. из Мазина.

Крајиновић – четири куће у Гор. Вођеници. Славе Јовањдан. Доселили 1879. из Брувна (Лика).

Радаковић – једна кућа у Гор. Вођеници. Славе Николјдан. Доселили 1879. из Брувна (Лика).

Ћулибрк – три куће у Гор. Вођеници. Славе Јовањдан. Били су пре на Обљају. Не памти се, кад су дошли на Обљај. Њихова је старина од Лапца у Лици. Звали се тамо Мајсторовићи. Пре каквих 150 г. пређу у Босну, можда у крупски срез, где их је и данас врло много. Кад су једном кроз чаршију (крупску?) пролазили, гледала их була с прозора. Кад угледа једног Мајсторовића узврнутих бркова, ускликне на прозору: „гле онога ћулибрка“. Отада та грана Мајсторовића доби презиме: Ђулибрк.

Совиљ – три куће у Гор. Вођеници. Славе Николјдан. Доселили овамо 1879. г. из Глогова код Грачаца. У Лику се населили, за време Стојана Јанковића, из Смиљчића у Далмацији. Доселе тада њих двојица браће. Набрзо потом обамре им родбина у Далмацији, па се један од ове двојице поврати натраг, на старевину. Овај, што је остао у Лици, изроди велики пород, који се нагло још размножи.

Марјановић – две куће у Гор. Вођеници, три у Пученику. Славе Јовањдан. Они први доселили пре 70 г. из Марјановића Дола. Други иселе с истог места најпре у Вреча, а одатле око 1872. у Пученик.

Павичић – две куће у Гор. Вођеници. Ово је породица католичке вероисповести. Доселили су овамо 1879. г. из Боричевца у Лици.

Дукавац – две куће у Гор. Вођеници. И ово је католичка породица. Населили из Метка у Лици 1879. г.

Латиновић – једна кућа у Гор. Вођеници, три куће у Гајевима. Славе Јовањдан. Доселили пре 80 година из Бравска.

Попадић – две куће у Гор. Вођеници. Славе Ђурђевдан. Били су некада у Суваји као беговске слуге. Ту помру од куте сви осим једног мушких детета. Бег његов узме га себи у кућу у Вођеници и потхрани га као и рођено дете. Био је тако у беговској породици све до момачког узраста. Истом на прекор других бегова, како може држати „Влаха“ међу „чельади“ (женскиње), бег га одстрани из своје куће. Даде му земљу, направи кућу и ожени га.

Зорић – две куће у Гор. Вођеници, две на Јелића Главици. Славе Ђурђевдан. Доселили пре 50 година из Плавна у Далмацији.

Керкез – тринест кућа под Обљајем. Славе Ђурђевдан. Преселили пре којих 160 година с Очијева. Старином су од Срба у Лици.

Бановић – једна кућа. Славе Никольдан. Преселили амо са Скакавца пре 50 г.

Јеличић – пет кућа на Главици, пет кућа на Јелића Главици. Славе Никольдан. Потекли су од Госпића. Доселе у Срб њих шесторица браће. Преселе се отален у Врточе. Буду ту око двадесет година. Додија им безводница. Пређу у Вођеницу под Главицу. Ту истерају на седамдесеторо чельади. Почну се делити и расељавати: једни у Врановину, други у Бравско, трећи натраг у Врточе и још на друге стране. Као време њихова доласка у Вођеницу може се узети пре 180–200 година. Кад су насељили овде, њихова је кућа била седма у Вођеници, не рачунајући беговске куће.

Ромић – једна кућа на Главици. Славе Никольдан. Старија им је из Грахова.

Петровић – две куће на Главици. Славе Марковдан. Населили 1879. г. из Дољани (срез Лапац).

Латковић – пет кућа на Главици, пет на Рудачи. Славе Аранђеловдан. Потичу испод Вране у Далмацији. Доселе у Лапац, из Лапца у Врточе. Били су неколико времена. Пре којих 130 година пређу отуда у Вођеницу. Превозили их овамо Јеличићи, с којима су у неком сродству. Говори се, да су се некад звали Стојисављевићи.

Јованић – две куће на Главици. Славе Ђурђевдан. Старином су испод Орлове Греде, код Срба. Дед им побегне из војништва под пушком из Оточца и насељи овде. То је могло бити по прилици пре 100 година.

Миљуш – три куће на Главици. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Срба.

Пећанац – једна кућа у Гајевима. Слави Јовањдан. Прешао овамо из Унца пре 30 година као најемник.

Иванић – три куће у Гајевима. Славе Никольдан. Доселили 1879. г. из Омсице, код Грачаца.

Бркљач – шест кућа на Рудачи. Славе Јовањдан. Саселили овамо са Скакавца пред буну 1875–78. г. Старином су из Плавна у Далмацији. Отуда дошли пред којих 100 година.

Швоња – једна кућа на Рудачи. Славе Лазаревдан (Л. Суботу). Населили 1879. г. из Далмације.

Кричковић – три куће на Рудачи. Славе Никольдан. Доселили 1879. г. из Омсице код Грачаца.

Шкундрић – шест кућа на Јелића Главици. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. с Велике Попине у Лици. Старином су Херцеговци. Прапукундед њихов убије тамо бега, па побегне у Бјелајско Поље. Дочује се за њих и пристигне потера. Нато њих тројица браће пребегну у Лику. Један се стани у Вел. Попини, други у Пељеву, трећи у Паланци. (О овоме пише Б. Будисављевић у књизи „Из старог завичаја“ Н. Сад. 1914. стр. 64–65.). После толико година насељи опет један огранак њихов овамо у Бјелајско Поље, где су се најпре били склонили од опасности.

Секулић – једна кућа на Јелића Главици. Ово је католичка породица. Населили 1879. г. из Рибника код Госпића.

Вукобрад – две куће на Јелића Главици. Славе Ђурђевдан. Населили овде 1879. г. из Зрмање у Лици.

Јокић – једанаест кућа у Пученику. Славе Никольдан. Старином су из Мазина у Лици. Звали се тамо Ковачевићи. Отуда доселе 1795. г. и то најпре на Врановину. Изда три године, претера их спахија. Сиђу у Вођеницу. Искрче земљу и врло озгодне. Истерају на 130 говеда. Из њихове породице било је и свештеника. – Из Мазина су се селили Ковачевићи још и на друге стране: у Дринић, Сувају, Смољану и др. (Види: „Села парохије Крњеуш“ стр. 178.).

Кресоја – две куће у Пученику. Славе Никольдан. Приведени из Рисовца пре 50 година.

Маринковић – две куће у Пученику. Славе Мратиндан. Саселили из Смољане пред више од 100 година.

Балабан – две куће у Пученику. Славе Петровдан. Саселили пре 70 година с Кљештине.

Радошевић – три куће у Пученику. Славе Аранђеловдан. Прешли овамо из Брестовца око 1860. г.

3. Скакавац

Порекло и јакост породица: - У Обљају станују ове породице:

Дукић – три куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Населили 1879. г. из Грачаца.

Поповић – једна кућа. Славе Јовањдан. Населили 1879. г. из Лике.

Ђурић – две куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Потекли су из Плавна у Далмацији пре којих 100 година.

Чича – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Дабашнице у Лици.

Ђаковић – једна кућа. Славе Јовањдан.

Ћилас – две куће. Славе Никольдан. Преселили овамо пре 100 година с Очигрија.

Ступар – двадесет осам кућа. Славе Лазаревдан, прича се за њих, да су били пре више од 200 година у неком селу кључког среза. То би могло бити негде

у области Змијања. Имали су тамо земљу под тапију. Једна њихова жена чувала овце и држала увек тапију при себи. Турчин чувао своје овце и састајао се с њоме. Једном приликом украде јој он тапију и даде је бегу. Бег стаде да беглучи њихову земљу. Старешина задруге рече му: „Зашто то чиниш беже?“ Бег му одговори: „Ово је моје, ево тапије од ове земље, камо теби тапија?“ Старешина оде да донесе своју тапију, али је нигде не нађе. Кад бег опет дође на њиву да је оре, старешина га дочека с пушком и убије га. Сместа се сви дигну одатле и разбегну на више страна. Један брат дође у Скакавац, други у Вел. Рујишку (рез крупски), трећи у Подове (Двор), у Банији. – Друго казивање хоће, да су Ступари старином из Зрмање, на граници личко-далматинској. Ово ће бити вероватније. Они на које се односи она прича о тапији, могли су доселити из Зрмање тамо у кључки срез. Пошто се у оним временима врло ретко оставало задуго на једном месту, тако су можда и они морали због онога догађаја напустити то место и одбећи једним делом овамо у Скакавац. Са Скакавца су се Ступари у току дуга времена расељавали на више страна, као у Вођеницу, Ластве, Крњеушу, Горињу (крупски срез), у сански срез и у Липу (бихаћки срез). Тамо су једни променили презиме у Станаревић.

Петковић – две куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили 1879. г. из Плоче код Удбине.

Ћулибрк – три куће. Славе Јовањдан. Одавно су овде. О њиховој старини већ је говорено.

Грбић – две куће. Славе Срђевдан. Населили 1879. г. из Зрмање (Лика).

Бановић – три куће. Славе Никољдан. Населили пре 120 година, можда из Далмације. Тада су били католици. Из 20–30 година, живећи у чисто православној средини, пређу и они на православље.

Ковачевић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили пре 80 година из Рашиновца.

Ћук – три куће. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Зрмање у Лици.

Штрабац – две куће. Славе Ђурђевдан. Иселили овамо пре 80 година из Вођенице.

Ћурчић – две куће. Славе Ђурђевдан. И они су старином из Штрпца и иста им је прошлост. Због некаква ћурка прозвани Ћурчићи.

Керкез – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Приведени доста давно, ваљда из Вођенице.

На Кљештини станују ове породице:
Бјелајско Поље и Бравско

Кнежевић – тринест кућа. Славе Јовањдан. Једна прича говори, да су потекли од некакве Томине Куле. Друга прича спомиње, да су добегли „отуд од Гламоча“. Можда тамо негде око Гламоча има, или је некада била, каква Томина Кула, било као назив места, или баш кула. Ако би та Томина кула била у селу Томини (рез Сански Мост), опет би се могла сложити оба ова казивања. Оно, што спомиње Гламоч, односило би се на старију прошлост, а оно друго на доцнију. По томе су Кнежевићи могли потећи од Гламоча, насељити у Томини и отуда

пребећи овамо. Дошавиши из тог свог пређашњег боравишта уставе се више извора Петровца. Ту било све пусто, никде надалеко живи створа. Свако јутро ранила њихова девојка на воду. Сваки пут се брзо поврати. Једно јутро забави се дуго на извору и врати се без воде. Каза, како је ноћас доселио Турчин и станио се крај воде, па јој не даде налити. Они сви на једно симисле: нема више овде стања. Дигну се отален па на Стјењани. Буду тамо мало, па пређу на Врановину. С Врановине им долазила говеда у пашу овамо на Скакавац. На Кљештини им говеда много пута узаманице омрџала (заноћивала) и морали их тражити. Тај случај они прихвате као некакав виши знак, па преселе на Кљештину. – Кнежевићи и Марјановићи су потекли од два брата. Један од њих био кнез. Другоме било име Маријан.

Бркљач – две куће. Славе Јовањдан. Населили из Плавна у Далмацији пре какових 100 година.

4. Суваја

Порекло и јакост породица.

Пећанац – осам кућа под Рашиновцем, једна у Трновцу. Славе Јовањдан. Доселили овамо под Рашиновац пре 70 година одозго с Рашиновца. Они у Трновцу приведени пре 50–60 година.

Керкез – две куће под Рашиновцем, три куће у Грабовцу, шест кућа у Марјановића Долу. Славе Ђурђевдан. Они под Рашиновцем преведени су пре 50 г. из Врановине у кућу Пећанчеву. Онима у Марјановића Долу приведен још шукундед из Бјелаја у кућу Марјановића. Од ових су се одвојили пре 50–60 г. они што су сишли у Грабовац. Још је из Марјановића Дола одселио један огранак у Саницу (рез кључки), где их сада има пет кућа.

Карановић – једна кућа под Рашиновцем. Славе Ђурђевдан. Прешли овамо на материнство пре 20 година из Липе (рез бихаћки).

Ђумић – девет кућа на Савњаку, за Савњаком и под Савњаком. Славе Аранђеловдан. Доселили из Далмације, има већ шест колена, дакле око 200 година. Они би иза Милановића могли бити најстарија породица у Суваји.

Грбић – двадесет осам кућа у Жегару, седам кућа у Громили, три куће у Польу. Славе Срђевдан. Причају, да су се пре можда 300 година кренули из Херцеговине. Расули се на неколико страна око тромеђе далматинске, личке и босанске. Отуда се једна грана пресели у Смољану. Из Смољане се примакну пре неких 130 година овамо у Сувају. Мало после оцепи се од њих један део и врати се опет у Смољану. По прилици пре 100 година досели овамо још једна група Грбића из Осредака (личких). Једни од оних првих настане се најпре на Тавану. После тридесетак година сиђу у доње село. – У Жегару, где су сада Грбићи, били су пре њих Куколи. Они се заваде с бегом, па потраже кућиште код другог спахије и нађу га у Лушцима (рез Сански Мост). Кад су поселили одавлен, имали су толко жита и мрса, да су им товари, како се прича (свакако биће претерано) закрчили пут од равни до наврх Тавана (око 1,5 километар). Кад је то видио нови спахија, рече

старјешини: „Ма ко ти је то, по Богу брате, надио име куколь! Ниси ти куколь него бјела, препрана шеница.“

Баџик – једна кућа у Жегару. Славе Петровдан.

Радошевић – пет кућа у Долини Радошевића, две куће у Гајевима, четири куће у Польу. Славе Аранђеловдан. Старином су из Лике. Казују, да су се некада звали Стојисављевићи. Кад је зидан петровачки град (око 1700. г.), пресели једна породица Радошевића од Грачаци у Шанивачац, више данашњег Петровца. Ту неки од њих нађе добар камен и одвезе га доле, где се град подизао, да буде ступац за градска врата. Паша, који је доле био, запита га: „Шта је то рајо?“ – „Ево драги господару, чуо сам да градиш град, па нашао овај камен и довезао ти га, да ти и ја штогод помогнем“ – „Аферим рајо, хајде, од Кључких Вратница па до Рисове Греде где год бегенишеш најбоље мјесто, онде ћу ти дати кућиште.“ Он затим обиђе сав крај и одволи на Скакавац. Прича се, да су ишла сва чељад, а старешина им слеп јашио на слепом коњу. Кад су дошли онде, где поточић Скакавац пада низ литицу, рече слепи старешина: „Овде уставте, овде ћемо закућити.“ Тада онај, што је пре био код паше, оде поново код њега и каже му: „Ја сам, господару, одабрао кућиште онде, где вода скаче, с камена“ – „Онда ће се то звати Скакавац – одврати паша – хајде нека ти буде.“ Ту су живели непрестано до пре 80–100 година. Тада саселе једни у Брестовац, други у Сувују.

Шипка – четири куће у Долини Радошевића, девет кућа у Польу. Славе Марковдан. Доселили из Унци пре којих 120 година. Звали се отпре Бајићи. Били беговске слуге. Увек уз њих. Свет рекао: „Бајићи уз Турке к'о шипка уз бубањ“. Тако прозвани Шипке.

Мандић – једна кућа у Кули. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Дабашнице (Лика).

Гутеша – једна кућа у Кули. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Брувна у Лици.

Цвјетковић – једна кућа у Кули. Славе Томиндан. Доселили 1879. г. из Глогова у Лици.

Обрадовић – две куће у Кули. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Дабашнице у Лици.

Илић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Мазина у Лици.

Милановић – седам кућа у Долини Милановића. Славе Аранђеловдан. Населили су пре неких 250 година из Зрмање (Лике). Друга грана одселила је исто отален у Горњи Лапац, где их има и сада. Ови, што су сада у Сувују, зауставе се за кратко време у Унци, па набрзо пређу овамо. Кад су насељили у Сувују, није још било Петровца. Милановићи су најстарија породица у Сувуји.

Сантрач – четири куће у Долини Сантрачкој. Славе Пантелиндан. Били спрва сви у Трновцу. Пре 60 година сашли ови на садање место, у Долину.

Грубишић – две куће у Гајевима. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Велике Попине у Лици.

Блануша – три куће у Гајевима. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. од Грачаци.

Лукић – једна кућа у Гајевима. Славе Аранђеловдан. Доселили 1879. г. из В. Попине.

Мајсторовић – једна кућа у Гајевима. Славе Св. Клиmenta. Приведени око 1890. г. из Бјелаја.

Марјановић – једна кућа у Гајевима, једна у Грабовцу, девет у Марјановића Долу. Славе Јовањдан. Истог су порекла као и Кнежевићи на Скакавцу (Кљештини). Потичу од два брата Маријана и Кнежине. Кад се поделе, Марјанови се синови премакну у До, који се по њима прозове Марјановића До. Оне две куће у равни саселише из Дола пре 20–30 година. Расељавали су се из Дола још на више страна: у Вођеницу, Смольану, Јасеновац, Саницу, Бошњаке, под Дебелу Страну.

Кнежевић – пет кућа у Грабовцу, две у Польу. Славе Јовањдан. Око 1865. г. сишли с Кљештине. Овде им били станови. Кад се поделише, једна странка настани се овде стално.

Совиљ – две куће у Грабовцу. Славе Никољдан. Населили 1879. г. из Кијани у Лици.

Ђаковић – две куће у Грабовцу – две у Марјановића Долу. Славе Ђурђевдан. Била им стална кућа у Марјановића Долу, а стан у Грабовцу. Пред буну (1875. г.) поделе се. Једни остану горе, други сиђу доле. Не зна се оклен су насељили. Зна се само, да су у Долу отпременили Керкези, дакле већ преко 150 година.

Ступар – једна кућа у Польу. Славе Лазаревдан. Населило их овде спахија пре 30 година из Скакавца.

Кецман – четири куће у Трновцу. Славе Св. Вартоломеја. Прилично су одавна на том месту. Одавде су одселили њихови граници у Паланку (срез сански) и Дринић.

Ракић – једна кућа у Марјановића Долу. Слави Никољдан. Пришао овамо пре 20 г. из Колунића као слуга. После се закућио самостално.

5. Рашиновац

Порекло и јакост породице. У Турском Рашиновцу су муслиманске породице:

Демир – четири куће. Населили пре 200 година из Лике.

Машић – три куће. Населили пре 200 година из Лике.

Болић – девет кућа. Живели пре у Петровцу, а у Рашиновцу им био стан и наслон. Пре 70 година један се огранак одели и овде се стално настани.

Ибрашимовић – две куће. Отац им дошао као уљез пре 80 година.

Спахић – једна кућа. **Балић** – четири куће. **Гутлић** – три куће. **Мујарић** – три куће. **Шундрић** – три куће. **Машукић** – једна кућа. Ових шест породица не знају ништа казати о свом пореклу. Сва је вероватност, да су и оне, као и готово све муслиманске породице у области, преселиле овамо из Лике, кад је тамо престала турска власт.

Православне породице:

Суботић – једна куће. Славе Марковдан. Потичу из Далмације. Најпре су служили по најму у Петровцу. Пре 50 година настане се у Рашиновац.

Мрђа – једна кућа. Населили из Смољане.

Узелац – једна кућа. Славе Никольдан. Населили 1879. г. из Метка у Лици.

Савиљ – једна кућа. Славе Никольдан. Доселио 1922. г. из Врановине.

Срећо – три куће. Славе Јовањдан. Приведени пре 100 година из Унца.

Роквић – четири куће Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили пре 140 година с Трнинића Бријега (Унац). Најпре дошли у Сувају, па убрзо прешли у Рашиновац.

Ћосић – две куће. Славе Аранђеловдан. Населили доста давно, али после Роквића. По свој прилици дошли су из Грахова.

Косановић – једна кућа. Населили 1911. г. из Мутлића.

Радочај – једна кућа. Населили 1911. г. из Мутлића код Удбине. По причању старешине, који зна причати о далекој прошлости породичној, пореклом су с Косова Поља. За себе под патријархом Чарнојевићем, одселе у Будим. Један њихов браћевеник био ковач. Јави се као добровољац да ратује против Турака. Аустрија га пошаље у Лику. Тамо се састане са Стојаном Јанковићем. Био му добар и веран друг и поткивач коња. Кад је Лика сасвим очишћена од Турака, даде му Јанковић велики комад најбоље удбинске земље. Ту се настани. Ту је и данас његово потомство, на броју 25 кућа. У Будиму их, по причању овог старешине, има и данас. Они су тамо крупни трговци. Он каже да је био код њих и да и они још живо чувају стара породична предања.

Ђумић – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Дошао из Плавна у Далмацији пре 30 година као уљез.

Из Рашиновца је одселило повише муслиманских породица у некадашњу Турску Царевину. Задња себица била је 1910–11. године.

У Српском Рашиновцу:

Роквић – шест кућа. Славе Св. Стевана. О пореклу им већ говорено.

Марјановић – четири куће. Славе Јовањдан. Населили пре 60 г. из Смољане.

Челар – шест кућа. Славе Никольдан. Населили из Свиба код Имотског (у Далмацији) пре 150 г. У то време некакав силеција Роша нагонио Србе да прелазе у католичку веру. Дед ових Челара убије га и одмах побегне овамо. Собом поведе само једну сестру и уда је за Роквића. Челари су најстарија породица у Рашиновцу. За њима долазе Роквићи. Одселиле су их одавде три куће: једна у Задар, једна у Приједор, једна у Кнежицу код Дубице.

Бањац – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили из Смољане пре 60 година.

Кнежевић – три куће. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Капљува. Пре њих били ту Корде. Уз буну 1875–78. пребегли у Лику и тамо остали.

Керкез – две куће. Славе Никольдан. Они су заправо старином Репије.

Дед им био приведен међу Керкезе па примио њихово презиме, а задржао своју славу.

Керкез – две куће. Славе Ђурђевдан. Населили пре 100 година из Бјелаја.

Тубин – једна кућа. Славе Св. Вартоломеја. У старини звали се Кецмани.

Мрђа – две куће. Славе Никольдан. Доселили из Смољане.

Шево – једна кућа. Славе Лучиндан. Доселили пре 100 година из Плавна у Далмацији.

Капелан – пет кућа. Славе Марковдан. Потекли из Бишкупије, за Книном у Далмацији. Уз буну 1875–7. г. обишли су своје рођаке на старом огњишту.

Вулин – једна кућа. Населили пре 150 година. Не знају оклен су дошли.

Репија – четири куће. Славе Мијољдан. И они су се у прошлости звали Вулини. У њихову кућу била доведена нека баба од Репија из Колунића. Од ње им остало презиме Репија.

Пећанац – четири куће у Рашиновцу, шест кућа на Рашиновцу (брду), једна кућа за Градином. Славе Јовањдан. Најстарије порекло воде из Херцеговине. Отуда доселе доста давно у Срб (Лика) и у Унац. Ови што су овде, преселе пре 130 г. из Срба у Унац и задрже се тамо десетак година. Кад је куга (по свој прилици 1815. г. види Гер. Зелић житије III, 74.) опустила готово цели Рашиновац, преселе се овамо. Дошло их је тада само једна кућа. Пре 60 год. Поделе се и одељеник изиђе на Рашиновац, међу две Градине. Пре њих били су ту Бокићи, па одселили у Липу (срез бихаћки).

Латиновић – једна кућа. Славе Јовањдан. Кућа им је насамо, на Хргића Врху, покрај врела Матијеваче. Населили пре 20 година из Баре.

Рибић – једна кућа код Матијеваче, две куће на крај села, до Суваје. Славе Никольдан. Ходали су дugo по најму. Закућили се 1879. године.

Карабува – једна кућа. Славе Никольдан. Населили из Братишковаца у Далмацији пре 150 година. Ово је једна између најстаријих кућа у Рашиновцу. Стари им побегли из војске.

Крстановић – две куће. Славе Јовањдан. Били пре у пољу, покрај Срећа, па се припели у плећину, на садашње кубиште. Старином су од Гламоча.

Тркуља – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили из Буковаче пре 15 година.

Ковачевић – једна кућа. Славе Никольдан. Доселили пре 20 година из Смољане.

Оклобиџија – једна кућа. Славе Никольдан. Населили 1911. г. из Метка у Лици.

Дамјановић – једна кућа. Славе Јовањдан. Привела га мати из Грахова после окупације 1878. г.

Узелац – једна кућа за Градином. Славе Никольдан. Населили из Метка 1879. г. Ово је најача кућа у Рашиновцу, са 25 чељади.

Јосиповић – једна кућа на Рашиновцу. Славе Јовањдан. Населили пре којих 80 година, како се чини, са Скакавца. Старином су из Зрмање у Лици, где су се звали Богуновићи.

6. Петровац

Порекло и јакост породица.

а) Муслиманске породице. Већина их је доселило из Лике и Далмације одмах, кад је Петровац подигнут или убрзо потом. Неке памте још и место, у коме су у Лици живеле. То је забележено поред њихова имена. Мали број породица досељавао се доцније и с разних других страна. И то је забележено уз њихова имена. Код које породице овде не буде никакве белешке у погледу порекла, значи да су и оне одмах испрва доселиле, из Лике, само не памте више места у коме су тамо становале.

Башић – једанаест кућа. Населили одмах, кад је град сазидан, с Удбине.

Бејдић – шест кућа. Населили из Грачача, кад је град направљен.

Картал – дванаест кућа. Доселили из Ловинца, у Лици.

Јукић – девет кућа. Доселили из Перушића, у Лици.

Дружић – тринаест кућа. Населили из Госпића. Звали се некада Кумалић, а једни веле и Козлице, па преокренули некако у Дружић.

Малчевић – једна кућа. Придошао на мираз.

Ненад – једна кућа.

Терзић – пет кућа.

Феризовић – осамнаест кућа. Доселио им чукундед пре 150 година из Габеле у Херцеговини. Био градски капиција. И данас има у Габели њихове породице. Зове се Феризагић.

Рамић – осам кућа. **Рецић** – седам кућа. **Нукић** – четири куће. **Хидић** – пет кућа. **Бошњић** – једна кућа.

Цамастагић – четири куће.

Арнаут – пет кућа. Сви су од Призрена. Три куће доселиле још пре окупације, две после окупације.

Кишљен – једна кућа. **Хасећић** – две куће. **Шерифовић** – две куће. Пореклом из „Ђаур-Измира. **Махмутагић** – једна кућа. Дошао на мираз. **Смајић** – једна кућа. **Хоцић** – две куће. И ови казују да су из „Ђаур Измира.“ **Кахриман** – две куће. **Ибраковић** – три куће. **Бешлагић** – једна кућа. **Куленовић** – тридесет четири куће. Ова је породица врло разграната, те има више узгредних надимака, везаних већ стално уз њихова имена. Тако их има с надимком Бајбутовић (три куће), Вођеница (три куће), Суваја (једна кућа), Шинигџић (пет кућа), Смаилбеговић (пет кућа), Аликалетановић (две куће), Буковача (једна кућа), Идризбеговић (једна кућа), Ибрахимпашић (једна кућа), Бара (шест кућа), Хаџикадбеговић и Смајилбеговић седе у вароши одавна. Сви остали су до пред буну 1875–78. г. били по кулама на селима међу својим кметовима. Од тих села дошли су им понајвише и надимци. Тако је Вођеница био у Вођеници, Суваја у Суваји, Бара и Аликалетановић у Бари, Буковача у Буковачи, Шинигџић у Колунићу, Вајбутовић у Јунцу, Човка у Човци.

Ово је у целој крајини врло истакнута беговска породица, јаких и физичких и психичких особина. Кроз задњих 200 година турске власти они су слабо

управљали овим крајевима. Званични представници турске управе остајали су увек у засенку напрама моћи Куленовића. Цела Петровачка нахија и још надаље била је њихов спахилук. Предање говори да су добили спахилук од Црног Врха (гламочки срез) до Кладуше. Своје порекло вежу они за Кулинин Бана. Но мало је вероватности, да би се предање могло тако дugo одржати кроз онако вратоломну прошлост Босне. Сигурно је да су за време турске владавине у Лици живели у месту Пишаћу, код Удбине. Тамо су се у честим бојевима истакли, задобили углед, вероватно и високе положаје. Кад је напуштена Лика, прешли су из Пишаћа у Босну и разместили се по оближњим варошима: Гламочу, Петровцу, Кулен – Вакуфу и Бихаћу. Говори се да су из Лике изишли двојица Куленовића као паше. Ибрахим-паша остао је у Вакуфу, који се отада прозве Кулен-Вакуф. Он је, како веле, град Островицу надоградио зидом од седре. Брат му Салих-паша дошао у Бјелајско Поље и подигао Петровац. С њима је прешла и мати им, звана Рази-Кадуна. Њезин гроб се налази под петровачком градском цамијом. Она би била та, која је добила ферман на спахилук. Али је морала ради тога ићи неколико пута у Цариград. – Овако углавном причају они Куленовићи, из чијег казивања провирује тежња, да уздигну и узвеличају своју прошлост и своје старинско порекло од високог рода. Но имамо и друго казивање од особе, која је била увек слободна од испразних тежња. То је умрли Мухамедбег Куленовић с Клишевића, код кога су умереност, скромност и истинолубивост биле увек високо истакнуте одлике. Он прича о старини своје породице овако: „Била нека сиротна жена. Имала сина Кулена. Просећи дође до Цариграда, изиђе и пред султана. Султану би драго, кад чу, да је она из Босне. Рече јој, нека иде његовој жени, која је била трудна и нека пази на њу до порођаја. Ако му жена роди сина, добро ће ову сироту наградити. Догоди се, да се султану роди баш син. Ова га сирота дочека на руке. Остане уз њега и матер му још годину дана. Она замоли султана да је пусти кући. Султан је запита, шта иште од њега. Она заиште ферман на планине у свом рођеном крају. Султан се зачуди таквој жељи, али јој ипак даде тражени ферман. Она се поврати кући с ферманом. Мислила је забранити свету планине и присилити га тако да је призна спахиницом зиратне земље, само нека му пусти планине. Но планине је било мучно чувати и свет их је поред фермана секao. Она оде опет у Цариград, да се потужи због непоштивања фермана и да добије још и берат на воде. Султан јој даде и овај берат. Сад јој је било лакше. Свет није могао бити без воде и без млинова и поче јој поклањати земље око вода, да би му пустила воде. Тако она убрзо поклопи све земље и стаде располагати с њима као спахиница по својој вољи.“ – У круговима, који са нешто злобе говоре о Куленовићима, тумачи се, да је име Куленовић настало овако: била је то незната, сиротна и до крајности сиромашна породица у Лици. Долазили су на касапницу, носили и чистили дробове те се тако хранили и од тога посла живели. Крупни дроб назива се у Лици „кулен“. Тако и они добише име Кулен, Куленовић. Казивања свих трију ових прича ипак се не искључују много. Из њих се по прилици може извући као сигурно ово: породица Куленовић нема никакве везе с Кулином Баном; ова је породица искочила на површину у Лици негде пред крај турске владавине тамо; Куленовићи имају да

захвале први почетак угледа и моћи своје породице некој необично даровитој и енергичној жени, чијим је способностима породица им нагло издигнута од ништа на врло висок степен. – Куленовића данас има већ преко триста кућа. Разишли су се надалеко. Тако их има: у Петровцу, Кулен-Вакуфу, Бјелају, Клишевићу, Бихаћу, Крупи, Кључу, Гламочу, Травнику, Приједору и Цариграду.

Надаровић – четири куће. **Хусацић** – седам кућа. **Хасанацић** – Надар – две куће. **Цепић** – две куће. Доселили из Приједора пре 20 година. **Татлић** – две куће. **Ајдовљовић** – једна кућа. **Глибановић** – једна кућа. **Бахтијарагић** – десет кућа. Доселили из „Унђур“-а (Угарске), најпре у Дубицу, а пред 150 година у Петровац. **Омић** – три куће. **Болић** – четири куће. **Нашировић** – три куће. **Шомаковић** – једна кућа. **Гредељ** две куће. Кад су овамо дошли Личани као аустријски војници 1878. г. и сазнали за Гредеље, дошли су им у кућу као својим рођацима и частили се с њима. И војници су се звали Гредељи. **Бајацић** – две куће. **Мухановић** – једна кућа. **Салумовић** – три куће. **Машић** – три куће. **Алагић** – седам кућа. **Кујунцић** – две куће. **Демировић** – једна кућа. **Малкоч** – две куће. **Кахрић** – две куће. **Хромацић** – три куће. **Ибрановић** – две куће. **Боснић** – једна кућа. **Синановић** – две куће. Цигани, доселили овамо из Санског Моста пре 20 година. **Касумовић** – једна кућа. Цигани, доселили из Старог Мајдана. **Окановић** – једна кућа. **Хоцић** – једна кућа. Прешли овамо из Бјелаја, пре десетак година. **Хацић** – четири куће. **Одобрашић** – једна кућа. **Маџановић** – једна кућа. **Абазовић** – једна кућа. **Пирагић** – две куће. **Мујагић** – једна кућа. Доселили пре 60 година из Будеља (срез Кључ). **Бербер** – једна кућа. Доселили пред окупацију из Старог Мајдана. **Керановић** – три куће. **Лемеш** – две куће. **Шехић** – седам кућа. **Линић** – четири куће. Доселили из Книна у Далмацији, кад је Петровац зидан. **Хујић** – пет кућа. Звали се пре Аџем. **Ђосић** – четири куће. **Хазалић** – пест кућа. **Диздаревић** – две куће. **Мамић** – једна кућа. **Трехић** – шест кућа. **Пирић** – једна кућа. **Горић** – једна кућа. **Ешкић** – шест кућа. **Мухаремагић-Мехулић** – четири куће. **Хутић** – једна кућа. **Зечевић** – три куће. Доселили из Старог Мајдана пре 100 година. **Мехичић** – једна кућа. **Мехулић** – четири куће. **Кахвенић** – једна кућа. **Јамаковић** – једна кућа. Доселили из Госпића. **Шабан** – једна кућа. Цигани, доселили пре 15 година из Старог Мајдана. **Дидовић** – шест кућа. **Омановић** – једна кућа. Придошли недавно из Орашца. **Чаушевић** – једна кућа.

Уколико се од заборава отело, изумрле су у Петровцу ове муслиманске породице: Пушкић, Џакула, Кекић, Мајић, Мемић, Зукић, Чебић. Од окупације до данас одселило је у Турску дваестак кућа. Неколике су се опет повратиле.

6) Православне породице.

Ковачевић (Мостарац) – две куће. Славе Ђурђевдан. Населили пре 70 година из Мостара.

Кецман – две куће. Славе Св. Вартоломеја. Населили пре 30 година из Дринића.

Вучковић – две куће. Славе Никољдан. Населили пре 80 година из Добра (срез сански). Ова се породица насељила у Петровац најпрва од православних. Старином су од Скрадина у Далмацији.

Вучковић – једна кућа. Славе Ђурђевдан.

Алвир – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Населили из Плавна у Далмацији пред 100 година и то најпре у Тук, па тек много после у варош.

Ђурић – једна кућа. Славе Митровдан. Населили из Варџар Вакуфа пре 60 година.

Трнинић – две куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили пре 35 година с Трнинића Бријега.

Креџо – две куће. Славе Ђурђевдан. Населили 1879. г. из Варџар Вакуфа.

Морача – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили из Унца 1879. г.

Теофановићи – две куће. Славе Благочасне Вериге. Звали се пре Шарац. Старином су из Врлике у Далмацији.

Новаковић – три куће. Славе Никољдан. Преселили 1814. г. из Биочића (Далмација) у Врточе код Куле. Ту им умре отац. Њих петорица браће набрзо се отален преместе у Дринић. Кад им турски зулумари посекоше у петровачком апсу њихове пријатеље Латиновиће (један се измакне и утече на Војевац), пређу Новаковићи на њихово кућиште у Колунић. Од 1836. г. беспрекидно излазе из ове породице свештеници. У Петровац су стално преселили пре 30 година.

Новаковић (Новковић) – две куће. Славе Јовањдан. Дошли у варош пре 25 година из Тука.

Крстановић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили из Гламоча пре 40 година.

Басара – пет кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили пре 70 година из Старог Мајдана. Старина им је од Бугојна.

Бањац – две куће. Славе Јовањдан. Населили пре 40 г. из Баре.

Јованић – две куће. Славе Ђурђевдан. Дошли у варош пре 20 година из Ведрог Поља.

Броћота – две куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили из Ливна пре 30 година.

Ракић – једна кућа. Славе Ђурђиц (3. нов.). Доселили из Маједоније пре 60 година.

Ракић – две куће. Славе Јовањдан. Прешли у варош из Колунића, једна кућа пре 40 година, друга пре 8 година.

Шикман – једна кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Дошли у варош пре 60 година из Колунића.

Милановић – две куће. Славе Аранђеловдан. Доселили из Суваје пре 50 година.

Јовановић – две куће. Славе Никољдан. Доселила једна кућа из Сарајева пре 60 година, друга из Ливна пре 30 година.

Илић – једна кућа. Славе Јовањдан. Населили из Мазина у Лици пре 25 година.

Роквић – две куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Прешли овамо из Бравског Ваганца пре 50 година.

Тодорчевић – две куће. Заправо се зову Репија. Прешли из Колунића пре 30 година.

Станишић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили из Ливна пре 40 година.

Смиљанић – две куће. Славе Јовањдан. Прешли пре 25 година из Колунића.

Ромић – једна кућа. Славе Јовањдан. Дошли од Крупе пре 35 година.

Цап – једна кућа. Славе Св. Вартоломеја. Пореклом Малорус из Рохатина у Галицији. Населио пре 35 година.

Павловић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили из Кључа пре 25 година.

Бркић – једна кућа. Славе Никољдан. Населили пре 30 година из Санског Моста.

Вејиновић – једна кућа. Славе Василијевдан. Доселили из Ведовице (срез Бос. Нови) пре 25 година.

Дракулић – једна кућа. Славе Мратиндан. Населили пре 25 година из Корјенице.

Половина – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили из Очигрија пре 25 година.

Плећаш – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили из Брувна у Лици пре 25 година.

Гавела – једна кућа. Славе Никољдан. Населили из Липика пре 22 године.

Миладиновић – једна кућа. Славе Благочасне Вериге. Доселили из Прњавора пре 25 година.

Дејановић – четири куће. Славе Никољдан. Доселили из Широке Куле у Лици пре 15 година.

Латковић – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Дошли из Вођенице пре 25 година.

Кесић – једна кућа. Славе Никољдан. Прешли из Бусија пре 15 година.

Шљивар – једна кућа. Недавно дошли из Тука.

Ивановић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили из Приједора пре 15 година.

Тркуља – две куће. Славе Јовањдан. Доселили пре неколико година, једна кућа из Буковаче, друга из Петрова Села личког.

Петковић – једна кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Населили 1923. г. из Скакавца.

Латиновић – једна кућа, Славе Јовањдан. Прешли пре 6 година из Колунића.

Грбић – једна кућа. Славе Срђевдан. Прешли из Суваје пре 20 година.

Драгишић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Преселили из Санског Моста пре 15 година.

Перић – једна кућа. Славе Благочасне Вериге. Населили пре две године. Пореклом су од Слуња.

Перић – једна кућа. Слави Малу Госпојину. Приведен из Ливна пре 20 година.

Радош – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Доселили пре две године од Варџар Вакуфа.

Лукач – једна кућа. Славе Јовањдан. Прешли из Колунића пре 5 година.

Рибић – три куће. Славе Никољдан. Куће су им изван вароши, сасвим уз рашиновачке куће.

Грубор – седам кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили за турске владе из Лике. Због тога их називају Кавуринци. Друге називљу Шелед, јер им је у деда коло шеледало, па им дадоше тај надимак.

Милошевић – једна кућа. Славе Никољдан. Отац им дошао овамо као учитељ по прилици 1860.-70. г.

Чајкановић – једна кућа. Дошао из Сарајева пре 20 година у трговину.

Крнета – једна кућа. Славе Томиндан. Преселили из Приједора пре 8 година. Старина им из Грахова.

Будимир – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Прешли из Баре пре 30 година.

в) Католичке породице.

Пехар – једна кућа. Доселили пре 10 година из Граднића код Мостара.

Рајс – једна кућа. Доселила пре 15 година из Сиска.

Остојић – једна кућа. Дошао као ковач пре 30 година из Лике.

Бркић – две куће. Једна кућа доселила 1880. из Боричевца у Лици, друга мало после из Варџар-Вакуфа.

Павичић – једна кућа. Доселили 1880. г. из Боричевца.

Дошен – једна кућа. Доселио пре 5 година из Лике.

Шпада – једна кућа. Доселио као дрводеља из Книна пре 35 година.

Прпић – једна кућа. Доселио као занатлија пре 10 година из Кривог Пута.

Ковачић – једна кућа. Дошао као занатлија из Лике пре 20 година.

7. Тук-Ћевар

Порекло и јакост породица.

У Туку су ове породице:

Шобат – две куће. Славе Митровдан. Населили из Унца пре 80 година.

Гверо – две куће. Славе Никољдан. Доселили из Пеуља (срез ливањски) пре 80 година. Тамо су живели у јакој задрузи од 73 чељади. Седам година узастопце тукао их град (лед). Због тога се раселе на разне стране.

Новаковић – осам кућа. Славе Јовањдан. До 1878. г. звали су се Новковић, а онда променили у Новаковић. Населили су овамо по прилици пре 100–120 година

из Велике Попине у Лици. Због некога њиховог деда лисичије памети добише надимак „Лисица“.

Карановић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили из Далмације „прво куге“.

Шево – једна кућа. Славе Лучиндан. Доселили из Тишковца пре 20–30 година.

Шљивар – десет кућа. Славе Алимпијевдан. Звали се пре Пилиповић. Доселили пре 120 година из Далмације. Онда их била само једна кућа.

Алвировић – три куће. Славе Ђурђевдан. Населили из Плавна у Далмацији пре 100 година. Прешли овамо, да избегну служењу у војсци.

У Подградини су ове породице:

Бурица – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили из Зрмање у Лици пре 90–100 година.

Ковачевић – једна кућа. Слави Св. Стевана (27. дец.). Дошао као уљез с Пркоса пре 20 година.

Бурсаћ – три куће. Славе Ђурђевдан. Населили из Плавна пре 90–100 година.

У Џевару:

Латиновић – пет кућа. Славе Јовањдан. Преселили из Колунића пре 80 година. Били најпре у Туку, затим под Градином. После се премакну овамо. Пета кућа доселила овамо равно из Колунића пре 50 година.

Никић – шест кућа. Славе Св. Вартоломеја. Пре се звали Кецман. Одавно су у Џевару.

Совиљ – једна кућа. Славе Никольдан. Населили пре 80 година из Кијана у Лици.

Кецман – (Раџановић) – две куће. Славе Св. Вартоломеја.

Тртица – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили из Далмације пре 60 година.

Пузигаћа – једна кућа. Славе Јовањдан. Одавна су овде.

Гредељ (муслиман) – једна кућа. Населили из Лике с најстаријим досељеницима. Били су дуго у Петровцу па изашли овамо.

Картал (Крикић) – две куће. И ово су муслимани. Доселили из Ловинца у Лици кад и остали најпрви досељеници. Изашли овамо из Петровца, где су дуго живели.

Грубор – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Населили овде пре 2 године.

8. Бара

Порекло и јакост породица.

Горинчани:

Карабува – две куће. Славе Никольдан. Населили 1880. г. из Рашиновца.

Тојагић – пет кућа. Славе Јовањдан. Населили из Јаворника код Зрмање у Лици 1880. г.

Јовановић – једна кућа. Слави Јовањдан. Дошао као уљез из Томине (срез кључки).

Ђујић – једна кућа. Славе Никольдан. Населили пре 20 година из Мокрог Поља код Книна.

Шпегар – три куће. Славе Никольдан. Преселили овамо око 1870. г. из Колунића.

Пузигаћа – две куће. Славе Јовањдан. Звали се у прошлости Бањац. Пре су били у Џевару, код оних Пузигаћа. Овамо преселили око 1870. године.

Никић – пет куће. Славе Св. Вартоломеја. Старином су Кецмани. Одавно су овде.

Трнинић – једна кућа. Слави Св. Стевана (27. дец.). Дошао овамо пре 30 г. као уљез из Петровца.

Латиновић – две куће. Славе Јовањдан. Одавно су овде.

Бајић – једна кућа. Славе Јовањдан. Дошао пре 40 година као приводак из Грахова.

Руњић – једна кућа. Слави Никольдан. Прешао овамо пре 25 година из Бравска као приводак.

Богдановић – Слави Јовањдан. Дошао из Колунића пре 4 године као уљез.

Клепић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Населили из Грачаца пре 60 година. Најпре били у Бари па прешли овамо.

Дамјановић – једна кућа. Доселили 1880. г. из Срба.

Бањци:

Бањац – шест кућа. Славе Јовањдан. Населили овамо из Дринића пре 80 година.

Буна:

Будимир – шест кућа. Славе Аранђеловдан. Доселили 1880. г. из Зрмање.

Батиница – две куће. Славе Ђурђевдан. Населили 1880. г. из Куновца код Срба.

Качар – једна кућа овде у Буни, једна у Бари. Славе Никольдан. Некада се звали Срдићи.

Ђукић – три куће овде, једна у Бари. Славе Никольдан. Доста су одавно овде. Пре тога били на Горинчанима. Не знају, оклен су доселили у ову област.

Глумичић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили 1880. г. из Перушића у Лици.

Морача – једна кућа. Слави Никољдан. Приведен овамо из Унца пре 30 година.

Бара:

Јарић – две куће. Славе Никољдан. Населили пре 70 година из Дреновица, општине Срб у Лици.

Родић – две куће. Славе Аранђеловдан. Прадед данашњих Родића дошао овамо из Рупа, више Скрадина, пре 130 година. Отуда изашао за овдашњим „турмарима“ (кириџијама). По родној кући био је католик. Овде примио православну веру.

Симић – две куће. Славе Никољдан. Пореклом су из Бишкупије на Косову далматинском. Пре 140 година изиђу отуда најпре у Видово Село у Горњем Унцу. У Бару преселише око 1840. године.

Видуљиновић – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Старином су из Грахова. Отуда преселили пре 150 година. Најпре били у Колунићу. После једни преселе овамо, други у Бравско.

9. Буковача

Порекло и јакост породица.

Лукић – три куће у Буџаку, једна на Авали, једна у Подбуковачи. Славе Аранђеловдан. Доселили 1880. године из Велике Попине у Лици.

Стојисављевић – једна кућа у Буџаку. Славе Аранђеловдан. Доселили 1880. г. из Велике Попине.

Дошен – једна кућа у Буџаку. Славе Јовањдан. Населили пре 80–90 година из Суваје Петровачке. Један одавлен одселио у Бравски Ваганац.

Ковачевић – шест кућа у Буџаку. Славе Никољдан. Преселили овамо из Дринића, на десет година „пред буну“ т. ј. око 1865. г.

Руњић – две куће у Буџаку једна под Ђуриновачом. Славе Никољдан. Населили на четрдесет година „пред буну“ т. ј. око 1835. г. из Грахова. Најпре пану у Ревеник, па мало затим у Буковачу.

Тркуља – две куће у Буџаку. Славе Јовањдан. Доселили пре којих 80 година из Грахова. Испрва се задрже неко време у Унцу, после пређу овамо.

Балабан – једна кућа у Буџаку, три куће на Авали, три у Подбуковачи. Славе Петровдан. Доселили су пре каквих 100 година из Далмације. Испрва били десетак година на Градини код Петровца. Ту их заокупи сточна штета. Због тога оставе оно место и пређу амо у Буковачу.

Родић – (Лончар) – једна кућа у Буџаку, две на Авали. Славе Аранђеловдан. Доселили пре 120 година из Осредака. Пре њих биле у Буковачи само ове породице: Шево, Кецман, Морача, Ромић, Качар, Балабан, Самарција и Ступар. Свака од тих куће имала по једну „баштину“ (кућни посед).

Будимир – Четири куће у Буџаку. Славе Аранђеловдан. Населили 1880. г. из Зрмање у Лици.

Кеџман – две куће у Буџаку, четири на Авали, четири у Подбуковачи, једна у Подђуриновачи. Славе Св. Вартоломеја. Једни (Гагићи) населили врло давно из Унца, други доцније из Дринића.

Адамовић (Ромац) – три куће у Буџаку, једна у Подђуриновачи. Славе Јовањдан. Они у Буџаку доселили пре 60 година из Црвљишице, где их још има. Онај у Подђуриновачи доселио из Колунића.

Качар – три куће на Авали. Славе Никољдан. Звали се пре Срдић. По једном занатлији – качару из своје породице добише сви презиме Качар. Овамо су дошли из Унца. Отуда их дигне бег пре сто година и они се приклоне овде.

Лазукић – једна кућа на Авали. Славе Никољдан. Звали се некада Мирковић па забацили старо презиме. Населили овамо из Колунића после окупације.

Ромић – три куће на Авали. Славе Јовањдан. Населили пре више од 120 година из Унца (иза Главице). Даљим пореклом су из Грахова. Стога их називају и „Граховци“.

Самарција – две куће у Бальковцу, три у Подђуриновачи. Славе Ђурђевдан. Населили пре 130 година из Кистања у Далмацији.

Бањац – четири куће на Авали. Славе Јовањдан. Преселили доста давно из Дринића.

Бркљач – једна кућа у Подбуковачи. Славе Јовањдан. Населили 1880. г. из Велике Попине.

Ступар – две куће у Подбуковачи. Славе Лазаревдан. Населе овде пре 140–50 година по свој прилици од Ступара на Скакавцу. Њихов огранак у Бравску сачувао предање, да су у Буковачу доселили рано из Далмације. Одавлен пређу у Капљув. Пре 90 година опет се поврате амо. Кад су први пут овде доселили, биле су у целој Буковачи свега три куће: Шево, Кецман (Гагић) и Ступар.

Боснић – једна кућа у Подбуковачи. Слави Јовањдан. Дошао „пред буну“, као уљез из Унца.

Кувачић – три куће у Подђуриновачи. Славе Јовањдан. Населили пре 100 година из Унца. Прозвани тако, јер су дошли у кување Буковачиној (беговој) матери.

Морача – осам кућа у Подђуриновачи. Славе Никољдан. Населили пре 80–100 година из Унца.

Шево – пет кућа. Славе Лучиндан. Населили из Тишковца пре 140–150 година.

10. Дринић

Порекло и јакост породица.

Бањац – двадесет седам кућа. Славе Јовањдан. Населили овде мало после градње Петровца, дакле пре 200 година. Једни причају, да су доселили из Баната.

Због тога су и прозвани Бањци. По другој причи, која је вероватнија, доселили су из Далмације, од Имотског. Једни се закуће у Дринићу, други у Јањилима. Из овога краја одсели једна грана у Кнежпоље. У почетку буне 1875.-78. тамо је најпре један од Бањца разбио бегу о главу варифак (дрвени суд за пресипање и мерење жита.)

Кубурић – четири куће. Славе Јовањдан. И они су били Бањци, па добили овај предевак.

Пузигаћа – четири куће. Славе Јовањдан. И они су старином Бањци, па предели име.

Лазаревић – четири куће испод Кукерде. Славе Јовањдан. Потекли су из Далмације, тамо се звали Адамовић. Преселе отуда у Горњи Унац. Ту приме по неком Лазару презиме Лазаревић. Доселили у Дринић нешто после Бањца.

Стојановић – четири куће. Славе Јовањдан. И за њих се говори, да су од Бањачког стабла.

Трининић – три куће. Славе Св. Стевана (27. дец.) Населили пре каквих 100 година с Тринића Бријега.

Ковачевић – четири куће. Славе Никольдан. Населили пред више од 100 година из Мазина у Лици.

Лукић – седам кућа. Славе Аранђеловдан. Доселили 1879. г. из Велике Попине.

Миљевић – једна кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Дошао као најамник из Капљува па се окућио.

Даљевић – три куће. Славе Марковдан. Приведени пре 100 година из Смољане.

Радишић – три куће. Славе Василијевдан. Населили пре 100 година из Голубића, у Далмацији.

Кецман – четрдесет једна кућа. Славе Св. Вартоломеја. Старина им је из Црне Горе. Отуда побегли због крварине. Пре 250–300 година дођу из Црне Горе у Унац. Из Унца се расиљали на више крајева. У Дринић су прешли врло рано, али после Бањца. То би могло бити по прилици пре 100 година.

Боснић – пет кућа. Славе Јовањдан. Населили пре 120 година из Унца. Други су из Унца одселили у Лијевче.

Секулић – три куће. Славе Јовањдан. Потичу из Грахова. Отуда се подавно преселили у Дабар (срез сански). Око 1865. год. Доселили из Добра овамо.

Плавша – две куће. Славе Томиндан. Доселили 1893. г. из Стрмице у Далмацији.

Бурсаћ – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Доселио овде 1880. г. из Смољане. Старина му испод Исјека у Грахову.

Бркљач – једна кућа. Слави Јовањдан. Населио 1879. г. с Велике Попине.

Стојисављевић – четири куће. Славе Аранђеловдан. Населили 1879. г. с Велике Попине. Они су притисли бивше беглуке, посред села.

Ромић – једна кућа. Слави Никольдан.

Морача – једна кућа. Слави Никольдан. Приведен по окупацији из Буковаче.

Борић – једна кућа. Слави Пантелиндан. Дошао пре 20 година од Крупе.

11. Ведро Поље

Порекло и јакост породице.

У Шековцу живе ове породице:

Чича – три куће. Славе Јовањдан. Доселили 1880. г. од Грачача. Чичама је крсна слава Ђурђевдан. Но дед ових Чича био негде уљез, па примио женину славу.

Кљајић – две куће. Славе Василијевдан. Доселили 1879. г. с Осредака.

Ступар – једна кућа. Слави Лазаревдан. Прешао овамо 1885. г. из Буковаче.

Бркљач – једна кућа. Слави Јовањдан. Доселио 1880. г. с Велике Попине.

Јованинић – осам кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Дабашнице у Лици.

Дроњак – три куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили 1879. г. из Зрмање. Причају, да су им стари пре двеста и више година доселили из Баната. Да су дошла њих тројица браће. Један се насељи у Зрмањи код Цркве, други у Врелу, а трећи у Далмацији. Отуда су одсиљали још у Унац и у Лушће (срез сански).

У Ведром Пољу су ове породице:

Дошен – две куће. Славе Никольдан. Доселили 1879. г. из Грачача.

Грубишић – три куће. Славе Ђурђевдан. Доселили из Срба 1879. г.

Шево – две куће. Славе Лучиндан. Доселили „пре буне“ из Тишковца.

Ћуп – две куће. Славе Никольдан. Не знају причати о свом пореклу.

Балабан – две куће. Славе Петровдан. Доселили „пре буне“ из Тишковца.

Тубић – две куће. Славе Јовањдан. Пре се звали Бајић. Доселили из Видова Села пре 100 година.

Јовичић – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Доселио пре десет година из Унца.

Стојковић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили из Далмације, доста давно.

Миљевић – три куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Населили давно из Далмације.

Руњић – шест кућа, све у рпн. Славе Никольдан. Населили из Грахова пре 100 година.

Радујко – једна кућа. Пришао из Тишковца као уљез 1920. године.

Дрљача – једна кућа. Славе Трипуњдан. Одавно су овде.

Павић – једна кућа. Славе Јовањдан. Одавно су овде.

Богдановић – две куће. Славе Јовањдан. Преселили „пред буну“ из Колунића.

Почуча – једна кућа. Славе Враче. Доселили из Дивосела у Лици 1879. г.

Радловић – три куће. Славе Никољдан. Одавно су овде. Старина им из Грахова.

12. Колунић

Порекло и јакост породица. Они који су упамтили казивања стараца, већ одавно помрлих, веле да је у целом Колунићу пре 150–170 година било свега 7 кућа. То су: Шикман, Репија, Мирковић, Бијелић (одселили у Теочак), Латиновић, Дрљача и Лугоња (обамрли). Данас има у селу 220 кућа.

Ракић – двадесет четири куће. Славе Јовањдан. Они су од корена Бањачког. Био неки Раде Бањац, мален растом. Прозову га Рако, а његове потомке Ракић. Он се пресели из Дринића у Ведро Поље под „Ракића Косу“. Његов син Јандрија пресели пре 100 година с породицом у Колунић. То је први и најстарији Ракић, јер истом од њега као Ракина сина, долази у употребу новонадевено презиме. Јандрија је сахрањен у колунићком гробљу. На гробном крсту му пише, да је рођен 1758. г., а умро 1863. г. – Сви су Ракићи до 1876. г. живели у једној задрузи. Сад их је у Колунићу 24 куће. А неколико их се одонда још одселило којекуда.

Морача – једна кућа. Славе Никољдан. Пореклом су из Унца. Овамо преселили из Буковаче.

Дукић – шеснаест кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили из Грахова пре 150 година.

Латиновић – двадесет три куће. Славе Јовањдан. Старином су из Далмације, од Имотског. Отуда се крену пре 180 година. Пану најпре на Грахово. Премакну се мало после у Унац, а из Унца набрзо у Колунић. Из Колунића су једни преселили у Капљув и на друге стране.

Трњаковић – четири куће. Славе Аранђеловдан. Населили из Плавна пре 100 година.

Јеличић – пет кућа. Славе Никољдан. Преселили овамо из Суваје пре 100 година.

Шепа – три куће. Славе Никољдан. Доселили из Дабашнице у Лици 1879. године.

Шикман – четири куће. Славе Св. Стевана. Доселили из Раткова (срез Кључки) има око 250 година. Звали се Млађени. Један закоље птицу, којој шикнє крв из врата. По томе бише прозвани шикмани. Веома су овде били обогатили, па су хиљадили овце.

Граховац – једна кућа. Славе Никољдан. Приведени из Црвљивице пре 70 година.

Јојић – две куће. Славе Никољдан. Населили из Пећи у Грахову пре 80 година.

Лагудовић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили пре 60 година из Далмације.

Вукић – три куће. Славе Никољдан. Населили из Приједора пре 100 година.

Мирковић – двадесет две куће. Славе Никољдан. Доселили пре 180 година из Грахова. Звали се тамо Добретић. Било их из једне куће тридесет косаца. Кад су једном косили, удари на њих тридесет хајдука. Заметне се бој. Изгибоше сви хајдуци осим харамбаше и сви косци осим козбаше, и још једног. Харамбашу пусте да иде казати код кућа изгинуле дружине, како је било. Њих двојица са једном удовицом побегну овамо и закуће се у Колунићу. Један од ових био врло миран. Прозове га свет Миром, а потомство му Мирковићима.

Бурсаћ – четири куће. Славе Ђурђевдан. Три садашње куће доселиле пре 60 година из Тишковца, четврта пре 25 година из Буковаче.

Кесић – шест кућа. Славе Ђурђевдан. Населили из Грахова пре 80 година.

Репија – седам кућа. Славе Никољдан. Четири од ових кућа праве су Репије. То је најстарија породица у Колунићу, која је ту већ преко 250 година. Друге три куће по пореклу су Кецмани. Пре 90 година буду приведени у кућу Репијину. По њиме се прозову Репије и приме њихову славу.

Босијечић – две куће. Славе Јовањдан. Звали се Куруц. Неки од њих ишао увек бос, па се по њему прозову Босијечићи. Доселили из Далмације пре 100 година.

Шево – три куће. Славе Лучиндан. Две од ових кућа потекле од привотка приведеног из Суваје, трећа од привотка с Очјева.

Лукешевић – једна кућа. Славе Јовањдан. Звали се пре Дамјановић. Доселили из Срба пре 80 година.

Марић – две куће. Славе Ђурђевдан. Населили из Грахова пре 80 година. Старином су из Далмације.

Миљуш – три куће. Славе Јовањдан. Доселили из Срба 1879. г.

Шпегар – седам кућа. Славе Никољдан. Звали се некада Срдић. Дошли овамо пре 100 година иза Главице у Унцу Доњем. Тамо су доселили испод Црног Врха (Горњи Унац).

Лукач – три куће. Славе Јовањдан. Од давнина потичу из Далмације. Прешли отуда у Ресановце у Грахову. Отуда једни преселе у Љесковицу (Прекају), па набрзо потом у Дринић. Из Дринића буду приведени у Колунић пре 60–70 година.

Припа – пет кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре 80 година из Грахова.

Мркић – пет кућа. Славе Никољдан. Населили из Велике Попине 1879. г.

Вржина – две куће. Славе Никољдан. Доселили из Лике пре 100 година.

Марчетић – три куће. Славе Аранђеловдан. Доселили из Велике Попине 1879. г.

Новаковић – пет кућа. Славе Никољдан. Четири од њих населиле 1814. г. из Биочића у Далмацији. Пета дошла из Лике пре 120 година.

Богдановић – три куће. Славе Јовањдан. Населили доста давно из Грахова.

Калаба – три куће. Славе Јовањдан. Доселили из Видова Села (срез гламочки) пре 80 година.

Тубић – осам кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре 120 година из Видова Села. Сељакали се овуда облизу више пута, док се нису утврдили на садашњем месту.

Јарић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили из Дреновца (Тишковца) пре 20 г.

Почуча – једна кућа. Славе Враче. Доселили из Лике у Бару. Из Баре прешла ова кућа овамо пре 35 година.

Дошен – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Лике.

Родић – три куће. Славе Аранђеловдан. Доселили из Трубара пре 35 година.

Роквић – пет кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Преселили пре 60 година из Бравског Ваганца.

Корда – две куће. Славе Јовањдан. Прешли овамо пре 35 година из Рашиновца.

Бијелић – две куће. Славе Никољдан. Били одавно у Колунићу, па преселе у Ведро Полье. Отуда се поврате опет натраг пре 80 година.

Дрљача – једна кућа. Славе Трипуњдан. Били још пре у Колунићу. Одселе у Бару, одакле се пре 50 година једна кућа опет поврати овамо.

Смиљанић – четири куће. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Пишаћа, код Удбине.

Перић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили из Плавна у Далмацији пре 90 г.

Дебељак – две куће. Славе Никољдан. Доселили пре 120 година из Грахова. Звали се некада Лакићи. Због некакве дебеле Марије у кући прозвани Дебељаци.

Срдић – три куће. Славе Никољдан. Дошли из Главице у Унцу најпре у Петровац као најамници. Из Петровца пређу пре 70 година у Колунић.

Раца – три куће. Славе Мратиндан. Доселили пре 100 година из Грахова.

Вулин – једна кућа. Славе Мијољдан. Прешли из Рашиновца пре 30 година.

Шарац – једна кућа. Славе Благочасне Вериге. Прешли овамо пре 35 година из Цимеша.

Крајиновић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили пре 30 година из Лике.

Марковиновић – једна кућа (католици). Доселили 1879. г. из Боричевца у Лици.

Секулић – једна кућа (католици). Доселили 1879. г. из Рибника код Госпића.

Павичић – једна кућа (католици). Доселили 1879. г. из Боричевца.

Блажевић – једна кућа (католици). Доселили 1879. г. из Боричевца.

Јагањац – две куће (муслимани). Доселили 1885. г. из Требиња.

Овчина – једна кућа (муслимани). Доселили 1885. г. из Требиња.

Зајкић – једна кућа (муслимани). Доселили из Орашца 1890. године.

13. Медено Полье

Порекло и јакост породица. Ово је село насељено тек иза окупације (1878. г.). Пре тога све су ово били петровачки сенокоси. Било је овде само колиба, наслона, а не сталних кућа. Насељеници су готово сви из Лике.

Ступар – две куће. Славе Лазаревдан. Саселили с Бравска пред буну 1875.-78. г. То је била једина стална кућа овде пре буне. Но пошто је одмах до Колунића, онда се још рачунала у Колунић.

Шево – једна кућа. Славе Лучиндан. Доселили из Петровца пре 3 године.

Рамић – три куће (муслимани). Овде им је од старине била колиба, а кућа у Петровцу. Иза окупације настане се овде стално.

Јакшић – једна кућа. Славе Василијевдан. Доселили из Глогова у Лици 1910. г.

Кртинић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили из Клапавица у Лици 1880. г.

Баста – две куће. Славе Василијевдан. Доселили из Андића код Удбине 1879. г.

Радаковић – три куће. Славе Никољдан. Доселили из Јошана, код Удбине пре 20 година.

Ајдуковић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили из Мутилића код Удбине 1879. г.

Узелац – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили из Андића 1879. г.

Ковачевић – једна кућа. Славе Мратиндан. Доселили из Висућа код Удбине 1879. г.

Букић – четири куће. Славе Марковдан. Доселили из Курјака код Удбине 1879. г. Има их и у Обровцу, у Далмацији. Славе исту славу.

Мишчевић – три куће. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Клапавица код Удбине. На Удбину су дошли из Далмације, кад је Лика отпала од Турске.

Мирковић – две куће. Славе Јовањдан. Населили 1879. г. из Комића, код Удбине. Они су дошли на Удбину из Далмације кад су Турци прогнани. Мирковић, Мишчевић и Павлица први су тада дошли на пусту Удбину. Земљу су поделили с коња.

Јарић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили пре 20 год. Из Дреновца (Тишковца) у Лици.

Ћурчић – једна кућа. Славе Никољдан. Населили 1910. г. из Комића.

Шобат – две куће. Славе Митровдан. Доселили из Петровца пре 25 година.

14. Цимеше

Порекло и јакост породица.

У Ђелајском Ваганцу:

Бањац – две куће. Славе Јовањдан. До окупације били у нижем делу села, после се успели на Раушовицу.

Мандић – шест кућа. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Мазина у Лици. Настане се две куће на Раушовици, четири у Ваганцу.

Добријевић – једна кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Дошли око 1860. г. од Гламоча. Били спрва по најму.

Војиновић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Од скора пришао као уљез код Добријевића.

Шипка – једна кућа. Славе Марковдан. Преселили око 1860. г. с Великог Оџева.

Радуловић – две куће. Славе Никољдан. Пре буне доселили с Пркоса. Неколико пута пресељавали амо и тамо, док се нису једном установили овде.

Петровић – једна кућа. Славе Никољдан. Населили 1879. г. из Омсице код Грачца.

Мирковић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили 1879. г. из Камића код Удбине.

Тесла – три куће. Славе Ђурђевдан. Доселили од Госпића 1879. г.

У Јазбинама:

Векић – шест кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Прешли овамо 1876. г. из Малих Стјењани. Потекли су из Срба у Лици. Тамо су се звали Рашпо. Пре 100 година доселили из Срба у Ђелај. Већ иза две године преместе се у Мале Стјењани, где их и данас има више кућа. Векићи се прозвали због некакве бабе, Веке.

Радишић – једна кућа. Славе Никољдан. Приведени овамо из Врановине пре 70 година. Као привоци били у кући Керкезовој.

Керкез – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили овамо испод Бусија 1878. године.

Плећаш – три куће. Славе Јовањдан. Населили 1879. г. из Брувна у Лици.

Мирковић – једна кућа. Славе Никољдан. Прешли из Колунића пре 80 година.

Карановић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Дошли овамо поприје буне (1875. г.).

Медић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Дошли из Вођенице пред буну.

Обрадовић – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили 1879. год. из Дабашнице у Лици.

Колунција – две куће. Славе Никољдан. Населили из Лике. Једна кућа врло давно, не зна се када. Друга кућа доселила 1879. г. из Дабашнице.

Добрић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Грачца.

Дошен – три куће. (католици). Населили из Брувна у Лици 1879. г.

У Цимешама:

Совиљ – две куће. Славе Никољдан. Доселили из Кијани код Грачца 1879. г.

Будимир – две куће. Славе Аранђеловдан. Населили пре 100 година из Зрмање.

Иванић – две куће. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Грачца.

Маџура – две куће. Славе Аранђеловдан. Доселили 1879. г. из Кистања у Далмацији.

Кнегевић (Пешевић) – три куће. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. с Цвјетнића. На Цвјетнић дошли врло давно из Далмације.

Шарац – две куће. Славе Благочасне Вериге. Доселили из Врлике у Далмацији пре 160 година. Најпре се настане на Очијеву, па пре 90 година пређу у Цимеше.

Вукельић – три куће. Славе Аранђеловдан. Преселили овамо пре 100 година с Осредака. На Осрецима се и данас зове „Вукельића Главица“ место где им је била кућа. На ОсРЕТКЕ су прешли с Велике Попине. Звали се управо Новаковић, па по неком Вукельи добили ново име.

Миљевић – две куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Пореклом с Велике Попине. Отуда пре 100 година побегли због војске. Уставе се у Цимешама. Потом пређу на Орешко Брдо. Један огранак поврати се отуда натраг у Цимеше.

Бијелић – три куће. Славе Василијевдан. Око 1850. год. један Бијелић из Вођенице пријежени се овамо у кућу Лончареву. Од њега су ове садашње три куће. Говори се, да су се Бијелићи некада звали Вејиновићи.

Салапура – шеснаест кућа. Славе Аранђеловдан. Доселили с Велике Попине пре 90 година. Звали се Новаковићи. Бегови им од спрдње надели име Салапура па тако и остало.

Петровић – једна кућа. Славе Никољдан. Доселили из Дабашнице пре 30 година.

Кубурић – једна кућа. Славе Јовањдан. Звали се пре Миљуш. Доселили из Губавчева Поља, код Грачца 1879. г.

Орель – четири куће. Славе Ђурђевдан. Населили 1879. г. из Дољани у Лици.

Медић – три куће. Славе Ђурђевдан. Населили 1879. г. из Дољани у Лици.

Стојаковић – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Пореклом из Лике. Био исправа по најму.

Мандић – три куће. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Глогова код Грачца.

Јакшић – једна кућа. Славе Алимпијевдан. Доселили 1879. год. из Глогова.

Петровић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Из Дољани личких побегли од војске око 1860. године.

Бујић – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили из Срба 1879. г.
Павичић – једна кућа (католици). Доселили 1906. г. из Боричевца у Лици.

15. Бјелај

Порекло и јакост породица. Бјелај је чисто мусиманско насеље. До окупације (1878. г.) било је у њему више кућа и становника, неголи данас. Од онда су се Бјелајци расељавали у више махова, по највише у Турску. Сваки покрет за сеобу налазио би и овде одзива и одвојио би покоју породицу из прадедовске постојбине. Већина бјелајских породица су личке избеглице, као што је случај и код Петровца. Налазе се овде неколике породице, за које се тврди, да су одавно дошли из Турске. То би били по пореклу прави Турци. Но ове тврђње нису баш најпоузданје. Данас живе у Бјелају ове породице:

Хоцић – пет кућа. Дошли врло давно из „анкоре“, у Анадолу као војници. Звали се некада Даутовићи. Било им је у породици седам хода па се прозвали Хоцићи. Доста их се раселило. Тако их има у Скопљу (босанском) тринест кућа. Има их и у Тодорову код Велике Кладуше. Ови су се прозвали Табак.

Мумићахић – три куће. Дошли врло давно из Анадола.

Зулић – шест кућа. Населили из Удбине.

Дурић – једна кућа. Доселили из Лике.

Мажић – једна кућа. Доселили из Лике.

Рецић – једна кућа. Настанили се овде пред 100 година. Живели на Сокоцу код Бихаћа. Овде преко лета држали стоку, па се временом настанили стално.

Хусетић – две куће. Дошли овамо из Анадола, кад је „чинио фет Каменград.“

Хркић – три куће. Прешли овамо из Кулен-Вакуфа пре 80 година. Звали се Милићевић. Милићевића има у Вакуфу и сада.

Кахрић – три куће. Дошли давно из Анадола.

Башагић – две куће. Дошли из Анадола.

Башагић – једна кућа. Преселили овамо с Авале изнад Кулен-Вакуфа.

Пеливановић – четири куће. Преселили из Лике. Звали се пре Зулићи. Био неки од њихових пеливан (хрвач) па се по њему прозову Пеливановић.

Шабић – две куће. Доселили из Лике.

Бакрач – пет кућа. Населили из Мутилића у Лици. Има их тамо и сада. Кад су ови из Бјелаја ишли у Обровац по со, преноћили су у Мутилићу код својих рођака.

Селимовић – три куће. Населили из Лике.

Ибрахимпашић – шест кућа. Ово је беговска породица од колена Кулено-вића. Преселили овамо из Рипча пре 150 година. Док је Лика била турска, Ибрахимпашићи су живели у Лапцу.

Кучуковић – једна кућа. Доселили из Лике.

Куленовић – Робинић – једна кућа. Потекли од робиње хришћанке, коју неки Куленовић узео за жену, па добили предевак: Робинић.

Куленовић – Бајбутовић – једна кућа.

Куленовић – једна кућа.

Хасанагић – три куће. За њих се говори да су чак из Индије.

Мујагић – пет кућа. Дошли из Азије. Били агалучари.

Салихагић – три куће. И ови су по казивању из Азије. Били агалучари.

Драчић – две куће. Старином су из Драча. Тамо нешто починили због чега су морали бежати. Сигурно су арнаутског порекла.

Кликић – једна кућа. Биће да су дошли из Лике.

Селимчевић – једна кућа. Преселили овамо из Војенице пре 60 година.

Порчић – три куће. Доселили из Лике.

Страмица – једна кућа. Преселили амо из Клис, код Кулен-Вакуфа доста давно.

Од скора постоје у Бјелају и три православне куће:

Векић – једна кућа. Славе Св. Стевана. Доселили пре три године из Цимеша.

Соколовић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Населили пре четири године из Рипча. Старином су од Чајниче. Звали се некада Глођајић.

Брдар – једна кућа. Славе Алимпијевдан. Населили пре 12 година из Малих Стјењани.

Из Бјелаја су одселиле у Турску ове породице: Џанкић (две куће), Милићевић (једна кућа), Дурић (две куће), Болић (две куће), Хркић (три куће), Драчић (две куће), Пеливановић (две куће), Минциковић (две куће), Диздаревић (две куће), Сокочанин (једна кућа), Хусетић (три куће), Лакић (две куће).

16. Бусије

Порекло и бројно стање породица.

Медаковић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Грачаца.

Шашић – три куће. Славе Мратиндан. Доселили 1879. г. из Срба.

Кецман – једна кућа. Доселили 1907. г. из Крње Јеле.

Радаковић – две куће. Славе Николјдан. Доселили из Грачаца 1879. г.

Радошевић – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Доселили 1879. г. из Метка.

Совиљ – две куће. Славе Николјдан. Доселили из Кијани код Грачаца 1879. г.

Плећаш – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили из Брувна 1879. г.

Угрица – три куће. Славе Николјдан. Населили пред више од 100 година из Срба. У Срб прешли из Ивошевца у Далмацији. То је било онда, кад је Хасанага Пећки попалио сав Прилог од Ужљебића до Попине.

Будимир – четири куће. Славе Аранђеловдан. Доселили из Зрмање у Лици, још пре него Угрице.

Керкез – осам кућа. Славе Ђурђевдан. Најстарија породица у Бусијама. Старином су из Суваје у Лици. Отуда доселили пре 200 година на Очијево. Ту буду мало времена, па се њих четворица браће раселе на четири стране. Један у Бусије, други у Пркосе, трећи у Врановину, четврти у Војеницу.

Иванић – четири куће. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. год. из Грачаца.

Бјелић – једна кућа. Славе Василијевдан. Доселили пре 80 година испод Промине, у Далмацији.

Зец – једна куће. Славе Василијевдан. Доселили давно из Кнешпоља, од Дубице.

Ракић – једна кућа. Славе Јовањдан. Преселили из Колунића пре 100 година.

Маџура – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Населили 1879. г. из Кистања. Док су тамо живели били кмети манастира Крупе.

Кесић – пет кућа. Славе Никольдан. Старија им из Кијани код Грачаца. Пре 80 година побегли отуда због војништва.

Ђумић – једна кућа. Слави Аранђеловдан. Родом из Суваје. Пре 25 година пријешњио се у кућу Керкезову.

Половина – четири куће. Славе Јовањдан. Доселили 1879. год. из Добросела у Лици.

Шкорић – једна кућа. Слави Никольдан. Доселио пре 20 година из Лике.

Лончар – две куће. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. г. из Грачаца.

Зорић – три куће. Славе Ђурђевдан. Доселили давно, за турске владе, из Мазина у Лици. Овдален су били одселили у Кнешпоље, па се опет повратили.

Вржина – шест кућа. Славе Никольдан. Као и они у Колунићу доселили пре којих 100 година из Лике.

Рађеновић – две куће. Славе Ђурђевдан. Доселили пред 100 година из Срба у Лици.

Ступар – једна кућа. Славе Лазаревдан. Доселили око 1870. г. из Крњеуше.

Ковачевић – једна кућа. Славе Никольдан. Доселили 1879. год. од Грачаца.

Дрча – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре 80 година с Бротње у Лици.

Пилиповић – једна кућа. Славе Алимпијевдан. Населили из Боричевца у Лици пре 80 година.

Колунција – једна кућа. Славе Никольдан. Доселили 1879. год. из Дабашнице.

Мандић – једна кућа. Славе Никольдан. Населили из Лике 1879. год.

Граховац – једна кућа. Славе Никольдан. Прешли пре 15 година иза Главице (Унац).

Лајић – две куће. Славе Ђурђевдан. Населили из Срба, има преко 100 година.

Петровић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. год. од Грачаца.

Брдар – једна кућа. Славе Алимпијевдан. Населили пре 20 година из Малих Стјењани.

17. Мали Стјењани

Порекло и јакост породица.

Цигановић – седам кућа. Славе Никольдан. Они су најпрви становници Малих Стјењани. Населили из Срба пре 100–120 година.

Брдар – шест кућа. Славе Алимпијевдан. Звали се некада Пилиповић. Неки из њихове породице правио брда за ткање, па се по њему прозову Брдари. Доселили набрзо после Цигановића, могуће пре којих 100 година.

Векић – осам кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.) Као и Векићи у Јазбинама, доселили су и ови пре каквих 100 година из Срба. Касније су овде насељили него Цигановићи и Брдари.

18. Врточе

Порекло и јакост породица. Као и у другим селима овде, тако је и у Врточу пре 100–150 година било становништво врло малобројно. Говори се да је тада у селу било свега 8–10 кућа. То значи, да је свака од оних неколико најстаријих данашњих породица живела у једној кућној заједници и сачињавала само по једну кућу. Неке од њих данас су већ истерале на двадесет кућа, неке су обамрле, а некима се не да напредовати. Од онда до данас наступио је силан прираштај становништва, које обилним рађањем, које непрестаним досељавањем. Данас овде живе ове породице:

Бужоња – три куће (католици). Куће су им на Главици. Доселили 1880. г. од Обровца у Далмацији.

Радуловић – пет кућа. Славе Никольдан. Куће су им на Главици. Најстарија су породица у Врточу. Још праједов дед доселио из Ораховца код Доњег Лапца. Потоме су већ преко 200 година на овом месту.

Јеличић – пет кућа на Главици. Преселили овамо из Војенице пре 100 година.

Латиновић – једна кућа на Главици, четрнаест у Кули, три у Очигријама, три под Градином. Славе Јовањдан. О пореклу им говорено код Латиновића у Колунићу. Ови су овде огранак оних у Колунићу. Прешли су овамо по прилици пре 150 година. Тада били сви у једној кући.

Вигњевић – три куће на Главици, три у Кули, једна у Долинама. Славе Василијевдан. Доселили пре 140 година из Горњег Лапца. Отуда побегли од војске. Дед Спасе Вигњевића, који сада има 60 година, био је у Карађорђевој војсци. Одвео га одовуда са собом Кулен Капетан за послугу. Из Куленове погибије на Мишару пређе он Карађорђу. После неколико година поврати се кући.

Боровница – једна кућа на Главици. Слави Ђурђевдан. Старином из Далмације. Дошао као војни бегунац пре 80 година. Прибио се уз ујаке Радановиће. Крај њих се после самостално закућио.

Радановић – десет кућа на Главици, једна у Очигријама. Славе Јовањдан. Пореклом су из Зрмање у Лици. Звали се Богуновићи. Било их седморица браће. Сви били ковачи. Иселе из Зрмање и дођу на Врановину. Синови им добише ново презиме Ковачевић. С Врановине се раселе сви. Један буде приведен овде у кућу Радановића, па се и он тако прозове. Сви Радановићи у Врточу осим једне куће потомци су његови. Од њихова доласка у Врточе може бити око 150 година. Њихов су блиски род Ковачевићи у Вођеници, Притоци (срез бихаћки), Радићу (срез крупски) и Јосиповићи у Рашиновцу.

Петровић – две куће на Главици, три у Долинама. Славе Ђурђевдан. Доселили 1879. године из Грачаца.

Батес – две куће на Главици, пет у Рецином Крају. Славе Јовањдан. Пореклом су из Плавна у Далмацији. Отуда се крену пре 150–160 година. Уставе се на Цвјетнићу. После кратког боравка пређу у Врточе и Брестовац. Они из Брестовца одселе у Притоку. Из Врточа одсели један њихов огранак пре 60 година у Југовце код Приједора.

Маричић – једна кућа на Главици, три у Долинама (католици). Доселили 1889. г. од Обровца. – Где су сада Маричићи, били су до окупације Зељићи. То је била најстарија породица у Врточу. По окупацији иселе се у Теочак и Хргар (срез бихаћки) и Водичево (срез новски).

Сурла – пет кућа на Главици, једна у Очигријама. Славе Никољдан. Населили 1880. г. из Глогова, среза грачачког, у Лици.

Галин – три куће у Кули. Славе Алимпијевдан. Звали се Пилиповићи. Доселили пре 75 година с Цвјетнића. Најпре застану неко време у Ђелaju, па се онда премакну овамо.

Арманда – једна кућа. Слави Никољдан. Приведен у Радошевиће.

Радошевић – једанаест кућа у Кули, две у долинама, две у Рецину Крају, једна у Очигријама, три под Градином. Славе Аранђеловдан. Населе се давно испод Велебита на Скакавац (види Скакавац). Са Скакавца саселе овамо пре 100 година.

Поповић – три куће у Кули. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Небљува, у Лици.

Поповић – једна кућа у Очигријама. Славе Јовањдан. Населили 1879. г. од Грачаца.

Атлагић – девет кућа у Кули. Населили пре 130–150 година из Водица код Скрадина. Њих четворица браће настане се најпре у Крњеуши. Ту се поделе, те један досели у Врточе, други на Бравско, трећи се врати натраг у Водице, четврти остане у Крњеуши. Кад су ови из Босне одлазили у Далмацију по пиће, одлевали су вино код својих рођака у Водицама, а њима догонили одувуд жита.

Латковић – две куће у Кули. Славе Аранђеловдан. Доселили пред 85 година из Вођенице. – Пре њих на овом месту били Зорићи, па одселили у Дугопоље.

Јакшић – једна кућа. Славе Василијевдан. Доселили 1880. г. из Глогова код Грачаца.

Зец – три куће у Кули. Славе Ђурђевдан. Доселили пре 150 г. из Далмације. Звали се Керкези. Један од њихових стarih имао спреда два зуба испружена попут зечијих. Бези га прозову зецом, па то име оста целом његовом роду. И по слави (Ђурђевдан) се види да су од Керкезове породице.

Зорић – једна кућа у Кули. Славе Ђурђевдан. Саселили с Пркоса око 1865. године.

Гаћеша – три куће у Долинама. Славе Никољдан. Звали су се некада Војводић. Неки од њихових стarih имао велике гаће, па га прозваше Гаћеша. То им име остале свима. Доселили амо пре 100 година из Грачаца. Отуда побегли од војске. Најпре се настане под Градином. Ту постану врло богати. Био им толики тор, да га никакав човек није могао „шкриљом“ (каменчићем) пребацити. Одавлен одселе једни у Слабињу код Костајнице, други у Липу и Хргар. Ови се прозваше Пјевићи. Пре 80 година пређу Гаћеше испод Градине овамо у Долине. – Пре тога били на овом месту Станчевићи. Њихов чобан убије Турчина. Због тога побегну сви у Бушевић (срез крупски).

Лукач – једна кућа. Слави Јовањдан. Населио се пре 70 година као ковач.

Вукша – четири куће у Долинама. Славе Ђурђевдан. Доселили овамо пре 100 година из Добросела у Лици. Тамо се заметнула некаква побуна, па морали побећи у Босну.

Дошеновић – једна кућа. Славе Јовањдан. Приведен око 1850. г у Радошевиће.

Пилиповић – десет кућа у Рецину Крају, једна под Градином. Славе Алимпијевдан. Стارином су из Далмације. Пре 130–150 година доселе на Цвјетнић. Ту неки од њих нешто скриве па утеку у Лику, у Боричевац. Други огранак пређе у Кестеновац. Један ту погине, а удовица му се уда у Врточе и одведе са собом једног сина. Од њега је сада овде пет кућа. Предак осталих овдашњих Пилиповића одсели око 1840. г. с Цвјетнића и Палучке, виште Кулен-Вакуфа. Изда двадесет година премести се отален у Пркосе, а око 1870. г. с Пркоса у Врточе.

Дринић – две куће. Славе Никољдан. Доселили из Далмације врло давно, међу најстаријим породицама. Звали се некада Крагуљи. Пресиљали одавде у Крњеушу и у Југовце код Приједора.

Ћалић – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили 1870. г. испод Ресника, код Грачаца.

Шолаја – једна кућа. Доселио пре 20 година од Сиња у Далмацији.

Богић – једна кућа. Слави Мијољдан. Доселили доста давно, пре којих 200 година из Плавна у Далмацији. Кад су насељили, у целом Врточу биле три куће: Богић, Џамиција (изумрли) и још једна која је исто тако изумрла а име јој већ нико не памти. Од Богића су постали Кењали. То је било овако: неки од Богића секao букву па рече: „Ала ћу је подкејати“ (подсећи). Прозову га због тога најпре Кејало, па се то некако преокрене у Кењало.

Галоња – четрнаест кућа на Очигријама. Славе Врачеве. Звали се у старо

време Тингтор. Доселили с Пађена у Далмацији пре 150–180 година. Народ прича, да је њихов предак Гале убио Стојана Јанковића на Ливањском Пољу. Због тога је на њима остало проклетство. Коста Ковачевић, који је прикупио многа предања о Јанковићу, прича да је Јанковић погубио Нациковић Мујо из Гламоча у планини Хрбини. („сердар Стојан Јанковић“ стр. 48.).

Бијелић – две куће у Очигријама. Славе Василијевдан. Старином су из Далмације. Отуда доселе под Осјеченицу, у Цимеше. После пређу ови у Врточе.

Ћургуз – једна кућа. Слави Николјдан. Прешао пре 10 година из Вођенице
Војиновић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили из Мазина у Лици 1880. г.

Јањић – три куће. Славе Јовањдан. Старином су из Јањила. Звали се Бањевци. По некаквој Јањији прозвани Јањићи. Пре 100 година доселе из Јањила у Врановину, код Керкезе. Пре 80 година преселе у Врточе на Пољану а иза дољанске буне 1858. г. насеље у Селиште на кућиште чувеног попа Ђурђа Караванчића („Караванчића“), који иза дољанске буне утече у Србију.

Обрадовић – једна кућа. Славе Јовањдан. Населили 1880. г. из Брувна у Лици.

Клепић – две куће. Славе Ђурђевдан. Доселили 1880. г. из Глогова код Грачаца.

Дивјак – једна кућа. Слави Николјдан. Доселили из Доњег Лапца пре 15 година.

Дробац – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили пре 20 година из Матаваза (рез крупски).

Матијевић – једна кућа (католици). Доселили 1880. г. из Грачаца. У Лику се доселили Матијевићи из Далмације. Њихов прадед се звао Матеша Крмпотић. Кад је Лика очишћена од Турака, пређе Матеша преко Велебита и настани се у Грачацу. Син му Дујман и цело му потомство прозове се по њему Матијевић.

ДОДАТАК

Католичке породице на подручју парохије Крњеуше

У раду „Села Парохије Крњеуше“ није нигде било говора о католицима, који живе на овом простору. Сада ће се овде накнадно тај недостатак надопунити, како би било обрађено у свој потпуности цело Ђелајско Поље.

У сва четири села парохије Крњеуше има по неколико и католичких породица. У Рисовцу их је две куће, у Ластвама 8 кућа, у Врановини 3 куће, у Крњеуши 34 куће. У Крњеуши су заузели читав заселак Зелиновац. Ту је до 1875. г. била кула у којој су бегови становали. А по окупацији насеље ту ови католици. Њихових тринаест кућа смештено је ту у две групе на размаку од триста метара. Ове су породице

доселиле овамо 1879–80. г. из најближег краја личког тј. из лапачког и грачачког среза. У та два среза католицима се даје назив „бунијевци“. Тако се и сами називају, а поготову називљу их тако њихови православни суседи. Сви говоре икавски. У удинском и госпићком срезу католицима се придаје назив „крањци“. Ти различити називи свакако упућују и на различито порекло тј. на Херцеговину (река Буна) и на Крањску. Сви овдашњи Бунијевци имају крсну славу. Славе највише Св. Стипана 26. дец. и Св. Ивана 27. дец. Вредно би било извидети, да ли тако што постоји и код католика на Буни, у Херцеговини. Неке породице знају понешто и о старијем свом пореклу. Један старац прича о насељавању Лике овако: „Кад су изгнали Турци из Лике била је она сва пуста. Од Госпића до Звониграда није певац певао. Барон Кнежевић добије грачачке баре и околне земље, које се и данас зову „баронуше“. Он насељи у Лику народ из Далмације, Крањске и Штајерске“. Део личких католика потиче и од покрштених муслимана, који по изгону Турака из Лике остадоше на огњиштима. Стари људи причају, како су имали у рукама давнашње списе госпићког суда, кад су већ били трговцима продани као стари непотребни папир. Међу њима налазило их се и оваквог садржаја: „Фране Мургић, син пок. Омера Мургића, позван је суду још прошле године...“ Ето, отац муслиман, син му католик. Таквих је највише око Госпића и Урбине. У селима парохије Крњеуше живе ове породице:

Скендер – једна кућа у Рисовцу, две у Крњеуши. Доселили из Грачаца.

Ковачевић – једна кућа у Рисовцу, једна у Ластвама. Доселили из Боричевца. У Боричевац доселили из Грачаца, кад је „Прилог“ освојен (1771. г.).

Дудек – једна кућа у Крњеуши. Доселили 1918. г. од Јарослава у Галицији.

Иvezinić – две куће у Крњеуши. Доселили из Грачаца.

Матијевић – осам кућа у Крњеуши. Доселили из Грачаца.

Павичић – четири куће у Крњеуши. Доселили из Боричевца.

Бален – шест кућа у Крњеуши. Доселили из Св. Рока (рез грачачки).

Јурјевић – једна кућа у Крњеуши. Доселили из Брувна (рез грачачки).

Дошен – једна кућа у Крњеуши. Доселили из Брувна (рез грачански).

Иванић – две куће у Крњеуши. Доселили из Грачаца.

Јавор – шест кућа у Крњеуши. Доселили из Грачаца. У Грачац прешли из Крлобага, кад је Лика освојена.

Томићић – једна кућа у Крњеуши. Доселили из Ловинца.

Кнежевић – четири куће у Ластвама. Доселили из Грачаца.

Павелић – три куће у Врановини. Доселили из Боричевца.

1. Крња Јела

Порекло и јакост породица. Насеља у Крњој Јели нису стара. Стари људи знају из причања својих дедова, да у Крњој Јели пре 150–200 година није било више од две куће: Бранковић и Mrđa. Већи део сеоског подручја тада је још запремала шума.

Данас овде живе ове породице:

Драгишић – шест кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Преселили овамо око 1873. г. из Смољане. Старином су из Плавна у Далмацији. Отуда стигли пре 100 година.

Бранковић – дванаест кућа. Славе Аранђеловдан. Најјача су породица у селу. Старином су и они из Далмације. Звали се Родићи. Кад су овамо доселили, један њихов укућанин – по имену Бранко – дуго кнезовао. По њему добију презиме Бранковић. Куће су им у једној хрпи, доста наблизу. Овде су већ 150 година.

Мрђа – осам кућа. Славе Никольдан. Населили овде отприлике у исто време, кад и Бранковићи. И порекла су истог – из Далмације. Куће су им у ретку.

Маринковић – две куће (једна на Огумачи, једна на Крниди). Славе Мратиндан. Населили овамо из Жегара у Далмацији пре којих 100 година.

Мајсторовић – пет кућа на Огумовачи. Славе Св. Клиmenta. Доселили доста давно, по свој прилици од Старог Мајдана. Кад су доселили, били католици. После примили православну веру. Називљу их „Маџари“. Тада је назив уобичајен за католике староседиоце у целој Босанској Крајини.

Ковачевић – пет кућа. Славе Никольдан. Населили пре којих 100 година по свој прилици из Лике (Мазина), као и остали Ковачевићи (у Laствама, Дринићу итд.).

Ковачевић – две куће. Славе Ђурђевдан. Старо им презиме Вукобрад. Био им неки од стarih ковач, па се прозвали Ковачевићи. Доселили овамо око 1840. г. из Грахова.

Зорић – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Приведен овамо пре 40–50 година из Криводола.

Кецман – пет кућа. Славе Св. Вартоломеја. Куће су им у хрпи. Овде су одавна. Но старији су од њих Бранковићи и Mrđe. Да ли су се оцепили од својих у Унцу или у Дринићу, па отуда овамо преселили, не зна се.

Миљевић – четири куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили овамо из Жегара у Далмацији негде око 1850–60. г. Родбина су Маринковићима.

Марјановић – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили овамо из Смољане мало пре буне (1875. г.).

2. Смољана

Порекло и јакост породица. Данашње становништво у Смољани није одвише старо. Најстарије породице: Џићићи, Стојановићи, Mrđe и Радишићи могле су да се насле овде пред 200, најдаље 250 година. Кад су некада Стојановићи амо доселили, биле су у свој Смољани три куће: једна Стојановића, две Mrđine. Тада се, по казивању, у Смољани припевала ова песмица:

„Кукавица кукуће
у Смољани ни куће
йостије три куће.
И оне се кану,
га се тје сијану
у Смољани да не остијану.“

Пре 100–120 година према причању стараца, било је у Смољани свега петнаест кућа. Данас их има око двеста.

Ступар – седам кућа на Таванима. Славе Јовањдан. Преселили са Скакавца пре 80 година.

Бањац – две куће на Таванима. Славе Јовањдан. Они су оцепак од Бањаца у Јањилима.

Mrđa – двадесет четири куће на Таванима, двадесет четири у Средњој Смољани. Славе Никольдан. Старина им из Далмације. Населили овамо у два маха. Пре су дошли они у Средњој Смољани. Доселили су из Плавна у Далмацији по прилици пред 200 година. Они на Таванима најпре су били насељени у Паланци (срез сански). Вели се да су дошли тамо из Пластова, код Врлике у Далмацији. Пре којих 150 година преселе из Паланке овамо.

Стојановић – десет кућа на Таванима, једанаест у Средњој Смољани. Славе Јовањдан. Зна се о њима, да спадају међу најстарије породице. Али се не зна ништа о томе, оклен су доселили. Код Стојановића у Дринићу влада мишљење, да су они огранак Бањаца, прозван новим презименом по неком Стојану. То је доста вероватно, јер је обојима иста крсна слава. По томе би и Стојановићи били далматинског порекла.

Јеличић – пет кућа на Таванима, две у Средњој Смољани. Славе Никольдан. Преселили овамо из Вођенице пре 80 година.

Зорић – једна кућа на Таванима. Славе Ђурђевдан. Доселили пре 80 година из Унца.

Радишић – две куће у Средњој Смољани. Славе Никольдан. Стара су породица, али су се слабо плодили. Као и Радишићи у Врановини биће да су и ови пореклом из Далмације.

Марић – три куће у Средњој Смољани. Славе Аранђеловдан. Старином су из Далмације. Најпре насле на Каменицу (Унац). Пре 70 година преместе се овамо.

Латиновић – пет кућа у Пољу. Славе Јовањдан. Потичу од оне гране Латиновића, што су се наслели у Колунићу. Из Колунића пређу најпре у Капљув, а отуда пре 60–70 година овамо. Прича се, да су се Латиновићи у старини звали некако друкчије. Неки од њихових продавао нешто и имао да израчуна врло тежак и замршен рачун. Кад он то сасвим брзо и лако обрачuna, рекоше му његови: „Ово је наш мудри Латин“. По томе се прозове сав његов род Латиновићи.

Даљевић – четири куће у Средњој Смољани. Славе Марковдан. Живе у Смољани већ преко 100 година. За Даљевиће у Врановини зна се, да су старином из Далмације. Вероватно ће и ови бити отуда.

Инђић – пет кућа у Средњој Смољани. Славе Трипупњдан. Спадају у најстарије породице смольанске. Не зна се оклен су амо доселили. Од оближњих места има их још под Бабијом. Од Инђића су постали Дрљаче. Тако их прозвала некаква була због дрљаче.

Крајиновић – две куће. Славе Никољдан. Доселили 1879. г. из Врепца у Лици.

Мандарић – једна кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили 1879. г. из Врепца.

Шербула – шест кућа. Славе Никољдан. Доселили пре 150 година из Бање Луке, из Горњег Шера. По имену града (Шер Бања Лука) прозвани су Шербуле, а пре су се звали некако друкчије. Њихов предак дошао из Бање Луке као занација – златар.

Крчмар – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре 80 година из Крње Јеле. У Крњу Јелу дошли с Цвјетнића. Не зна се, откуда су избили на Цвјетнић. И на Цвјетнић и у Крњој Јели бавили су се кратко време.

Кеџман – шест кућа у Средњој Смољани, једна у Округлици. Славе Св. Вартоломеја. Као што је већ речено, доселили пре 300 година у Унац из Црне Горе. Тада је доселио отац са три сина: један био поп, један тежак, а један чобан. Из Унца се расељавали на много страна. Ови смольански доселили су равно из Унца пре 100 година. Задрже се најпре у Капљуву десетак година, па преселе овамо. Кеџмани су се jako размножили. Од њихове лозе одметнуле су се неколике нове породице с новим породичним именима. Тако: Прошић, Драгић, Тубин, Бакрач, Џојић, Никић и др.

Керкез – две куће у Средњој Смољани. Славе Ђурђевдан. Привела их мати са Скакавца пре 40 година.

Маринковић – две куће у Средњој Смољани. Славе Мратиндан. Доселили пре 100 година из Далмације, заједно с онима у Крњој Јели.

Крагуљ – три куће у Средњој Смољани. Славе Никољдан. Старина им је из Далмације.

Праштало – две куће. Славе Јовањдан. Потекли из незаконитог брака једног Стојановића.

Буџало – једна кућа у Чатрњи. Славе Ђурђевдан. Доселили од Пађена у Далмацији, пред буну (1875.-78.)

Драгишић – четири куће у Чатрњи. Славе Св. Стевана. Доселили из Плавна у Далмацији пре 120 година. До куге били на Округлици. Држали и ову доњу земљу у Чатрњи. После куге сиђу доле у село, где су и сада. У страни више њихових кућа има повелика пећина. Зове се Драгишића Пећина. С улаза сличи тунелу пет метара високу. Иде се кроза њу 25 метара право, онда се окреће на лакат десно те има још шупљине за 25 метара дужине. – Драгишићи су одсељивали одавлен у Трамошњу и Расавце.

Ђумић – једна кућа у Чатрњи. Слави Аранђеловдан. Доселио се пре 35 година из Суваје.

Мајсторовић – три куће у Чатрњи, једна на Огумачи. Славе Св. Климента.

Потекли од два брата мајстора, који су дошли из света, по свој прилици од Старог Мејдана. Били католици. Пре 120 година преведени у кући Стојановића у православну веру.

Прошић – једанаест кућа у Чатрњи. Славе Св. Вартоломеја. Постали су од Кеџмана. Пре него што су овамо насељили, били су у Паланци под Отишем (срез сански). Тамо имали 70 чељади. Једни се одвоје отуда и пређу у Смољане.

Раковић – десет кућа у Чатрњи, две у Округлици. Славе Св. Стевана. Одавно су насељили овде, но не знају оклен. Има их доста у Змијању. Славе исту славу.

Грбић – шеснаест кућа у Чатрњи. Славе Срђевдан. Преселили овамо пре 120–130 година из Суваје. Повраћали се натраг у Сувају, па отуда поново овамо. Кад су доселили, били сви у једној кући.

Марјановић – девет кућа у Округлици. Славе Јовандан. Приведени из Марјановића Дола пре 70 година. Кад су насељили, Округлица била сва под шумом. Била само у средини пролисина, колик овеће гумно. Због тога се и звала Округлица. Од онда па до данас Марјановићи сву ту шуму порушили и искрчили.

Ковачевић – три куће на Округлици. Славе Ђурђевдан. Доселили пре 100 година из Грахова. Звали се Вукобрад. Због ковача Зекана прозвали се Ковачеви.

Врањеш – три куће на Огумачи. Славе Ђурђевдан. Не зна се оклен су. Прилично су одавна овде. Због њихових убиства за турске владе три пута су спахије ударале квварину на целу Смољану. Сваки пут по стотину волова и стотину крава.

3. Капљув

Порекло и јакост породице. Пре 100 година биле су у Капљуву три куће, а пре шездесет пет година дванаест кућа. У крају „Под Врховије“ живе ове породице:

Латиновић – седам кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре 80–100 година из Колунића.

Кнежевић – три куће. Славе Јовањдан. Прешли овамо од Крње Јеле као агинске слуге. Из Крње Јеле били су одселили негде код Приједора, па се брзо опет повратили.

Кеџман – три куће. Славе Св. Вартоломеја. Једна кућа још пре 90–100 година прешла из Дринића, друге две по окупацији (1878.г.) из Дринића.

Ђукић – три куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили око 1850. г. из Пеуља, среза ливањског. Има их још тамо и сада.

Ковачевић – две куће. Славе Никољдан. Доселили пре 70 година из Дринића.

Драгић – једна кућа. Слави Јовањдан. Дошао овамо као најамник из Бјелајског Ваганца. Окућио се иза окупације (1878.).

Ступар – две куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Звали се пре Трнинићи.

Уз буну 1875–78. били у Лици са зетом Ступаром у заједници. Уписали се и они као Ступари.

Грубић – три куће. Славе Марковдан. Доселили 1879. г. из Врепца у Лици.

Басарић – две куће. Славе Ђурђевдан. Населили 1879. г. из Барлета у Лици.

Вучковић – четири куће. Славе Никољдан. Доселили овамо пре којих 150 година. После кратког времена одселе сви у Крњеушу. Двадесетак година иза тога један се брат одвоји од оних у Крњеушу и врати се опет овамо на исто место, где су и пре били с кућом.

У Капљуву живе ове породице:

Врањеш – две куће. Славе Ђурђевдан. Још је њихов дед био овде. Не знају оклен су доселили.

Латиновић – девет кућа. Славе Јовањдан. Населили пре 100 година из Колунића.

Руњић – три куће. Славе Никољдан. Доселили пре 90 година испод Исјека у Грахову.

Станковић – девет кућа. Славе Трипуњдан. Пре 120–150 година крену се из Заблаћа (срез кључки) и доселе у Буковачу. Има већ око стотину година, како преселише амо из Буковаче.

Ожеговић – четири куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Населили из Срба у Лици пре 70 година. Били исправа на Гриље, код гробља. Изма окупације дошли овде где су сада.

Липић – две куће. Славе Лучиндан. Звали се пре Куруц, па временом променили презиме. Доселили од Оточца пре 100 година.

Грубишић – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Прешао из Рсовца.

Бакрач – једна кућа. Слави Св. Вартоломеја. Старо им презиме Кецман. Било их овде више, па једни одселили у Бравско.

У Рисовцу станују ове породице:

Грубишић – пет кућа. Славе Ђурђевдан. Населили пре 120 година испод Кланца (код Срба) у Лици. Из Капљева их је одселило две куће у срез кључки, две у Бронзани Мајдан.

Марјановић – једна кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре 70 година од Гламоча.

Марчетић – једна кућа. Славе Аранђеловдан. Преселили овамо пре 20 година из Колунића.

4. Бравски Ваганац

Порекло и јакост породица. Под Срнетицом:

Цојић – Кецман – десет кућа. Славе Св. Вартоломеја. Куће су им у дугуљастој рпи. Доселили из Буковаче око 1860. године.

Трнинић – три куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили око 1870. г. из Капљева.

Бањац – четири куће. Славе Јовањдан. Доселили око 1860 г.

Ваганац:

Ковачевић – тринест кућа у две рпе. Славе Никољдан. Преселили овамо пре 140–150 година из Буковаче. Звали се некада Бијелићи. Од неког ковача у својој породици прозвани Ковачевићи. Не знају оклен су дошли у Буковачу.

Срдић – десет кућа. Славе Никољдан. Дедови им доселили пре 150 година из Унца. Они су најстарија породица у Ваганцу. Убрзо иза њих доселили Ковачевићи.

Бурсаћ – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Родом из Колунића. Био по најму, па се иза окупације (1878. г.) овде окућио.

Дошен – пет кућа. Славе Јовањдан. Прешли овамо из Буковаче пре 65 година. Били исправа беговске чардаклије.

Букић (Швабић) – једна кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Привела га мати у кућу Радуловића, па остао на њихову кућишту.

Лерковац:

Цојић-Кецман – десет кућа у густој рпи. Славе Св. Вартоломеја. Доселили мало после Срдића из Шиповљана у Унцу.

Соломун – седам кућа у једној рпи. Доселили пре 100 година испод Исјека у Грахову. Тамо их има и сада. Звали се Бурсаћ. Један од њихових стarih догонио со из Далмације и продавао је у селу. Због тога га прозваше Соло, а потомке му Соломун. Кад су се доселили у ову област, били су изнајпре најамници код муслиманске тежачке породице Крикића у Петровцу. Потом изиђу овамо у Здени До, који је био сав обрастао лиснатом шумом и гдекојом смрчи. Одмах се даду на крчење те искрче цело кућиште. Око 1860. г. одсели одавлен један њихов огранак у Јасеновац, а 1873. премести се отуда у Јањила.

Бурсаћ – три куће. Славе Ђурђевдан. Населили су и они из Грахова, али далеко после Соломуна.

5. Јањила

Порекло и јакост породица. Данашње становништво у Јањилима није старије од 100-150 година. Најстарије су породице: Бањац, Велага, Крагуљ, Бјелић.

У крају Јањилима живе ове породице:

Соломун – шест кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили овде 1873. г. из Јасеновца.

Бањац – дванаест кућа. Иселили овамо из Дринића пре више од 100 година. Кад су дошли била само једна кућа.

Мркела – две куће. Славе Ђурђевдан. Доселили из Чисте код Книна у време Наполеонова рата.

Ступар – две куће. Славе Лазаревдан. Станују при планини, код воде Шобатовца. Дошли су овамо са Скакавца пре 100 година. Најпре били на кућишту, где су сада Соломуни. Године 1873. дигне их спахија са кућишта. Тада се склоне у Шобатовац.

Томић – једна кућа. Славе Никољдан. Потекли су из Далмације. Били испрва у најму код Латиновића. Закуће се на Грлима код Зденог Дола. Ту се зими сруши кућа под снегом сврх њих. Онда се преселе у Јањила.

Опачић – једна кућа. Славе Лучиндан. Доселили из Унца пре 80–100 година.

Давидовић – три куће. Славе Никољдан. Приведени су овамо међу Бањце пре 80–90 година. Привела их баба Црна Стана.

Куруц – једна кућа. Славе Лучиндан.

Велага – две куће. Славе Никољдан. Звали се некада Радуловић. Доселили из Далмације, већ је близу 150 година.

Кокоруш – једна кућа. Славе Јовањдан. Били у Шобатовцу, па сишли ниже. Једни одселили у Стари Мајдан.

Кубурић (Бањац) – девет кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре неких 80 година из Буковаче.

Кециман – четири куће. Славе Св. Вартоломеја.

Бјелић – пет кућа. Овде су смешане две породице и то три куће Бјелића и две Крагуља. Први славе Василијевдан, други Никољдан. Помешали су се тако, да је неки Бјелић дошао из Врточа и ушао у кућу Крагульској удовици. Од првога су јој мужа Крагуљи а од овога уљеза Бјелићи. Но и Крагуљи су примили презиме Бјелић, а задржали своју стару породичну славу.

Самарција – две куће. Славе Ђурђевдан. Пореклом су из Далмације. Преселе најпре у Унац па убрзо потом у Буковачу. Пре 70–80 година преместе се овамо.

У крају Бјелајском Долу живе ове породице:

Латиновић – дванаест кућа. Славе Јовањдан. Куће им стале испод Сакине Греде и Малешевца. Доселили из Буковаче око 1840.- 50. г.

Ђилас – три куће. Славе Аранђеловдан. Дед им дошао овамо као беговски слуга.

Пећанац – седам кућа. Славе Јовањдан. Били спрва најамници код Латиновића, па се окућили пре 60–70 година. Дошли овамо из Унца. Причају, да је неко од њихових старих пекао вола на ражњу. Због тога су се зазвали Пећанци.

Кокоруш – једна кућа. Слави Јовањдан.

У крају Горани живе ове породице:

Кециман – пет кућа. Славе Св. Вартоломеја. Преселили овамо из Буковаче пре 90 година.

Марјановић – једна кућа. Слави Јовањдан. Прешао овамо из Капљува пред буну (1865.-78.).

6. Бравско

Порекло и јакост породице. Бравско није старо село. Може бити највише 100–120 година, како су најстарије породице овде населиле. Прве су куће поникле у Јасеновцу и под Срнетицом. Види се, да су се хватале планине, управо се сакривале у планину. Пре 90 година било је свега седам кућа: Гвозденовић, Атлагић, Шобат, Марјановић, Ћулибрк, Караповић, Ступар. Првих шест у Јасеновцу, последња под Срнетицом. Пре насељавања било је читаво Бравско сенокос. То су били већином спахински сенокоси за гајење њихове стоке. Но давали су понешто и својим или туђим кметима. Тако су поред њих имали овде сенокосе и кмети из околних па и понеких даљих села. Ту су им биле колибе, наслони и торови за стоку. Нико још није овде преко целе године становао. Још задуго некон развитка првих сталних насеља задржао се овај одношај. И данас још знатан део сенокоса припада сопственицима из других места. Неки имају овде своје колибе, те ту са стоком презимљују. – Код прегледа породица примећује се, да их је већина доселила из Грахова.

Данас живе овде ове породице:

У Јасеновцу.

Раџа – седам кућа. Славе Мратиндан. Доселили овамо из Грахова пре неких 80 година. Једнога од њих обеси неки бег из Петровца, а жену му одведе за себе и изроди с њоме децу. Син му од те жене признавао је своју браћу по мајци, обилазио их и братски се према њима владао.

Радуловић – две куће. Славе Никољдан. Доселили пре 80 година из Грахова.

Новаковић – једна кућа. Славе Јовањдан. Преселили овамо из Кленовца 1920. г.

Радишић – две куће. Славе Никољдан. Дошао овамо један пре 30 година као уљез из Будеља. Сада их већ две куће.

Сабљић – три куће. Славе Никољдан. Стару лозу вуку с Грахова у Црној Гори. Отуда морадоше бежати или због крвне освете или због нечега другог. Тада је за њих речено: „ови утекоше испод сабље“. Због тога се прозваше Сабљићи, а како су се пре звали, то више не памте. Побегавши с црногорског Грахова зауставе се на Грахову босанском. Настане се у селу Пећима. Један огранак њихов пре 80 година пресели овамо.

Атлагић – пет кућа. Славе Ђурђевдан. Оцепили су се од Атлагића у Врточу и населили овде. Ови у Бравску причају, да су се доселили у Врточе из Радуча код

Грачаца. Док су били тамо, звали се Калнићи. У Врточу им били спахије Атлагићи. Један Атлагић био хром, а исто тако и један Калинић. Прозваше га од шале „хроми Атлагић“. Тако се мало помало сви Калинићи прозваше Атлагићи. Они у Врточу причају, да су се доселили из Водица у Далмацији. Но Радуч и Водице нису надалеко, а могуће да су се пошавши из Водица у Радучу задржали само кратко време, па да је отуда и ова разлика у причању.

Бјелић – две куће. Славе Никольдан. Они су из породице Бјелића у Јањилима.

Бабић – дванаест куће. Славе Ђурђевдан. Звали се некада Кесићи. Пореклом су из Видова Села у Горњем Унцу. Има их тамо дosta и данас. Пре 90 година доведе отуда нека удовица осам синова. Под старост њену звали је и укућани и сељани бабом. Потомство јој доби отуда презиме Бабић.

Ожеговић – пет кућа. Славе Св. Стевана (27. дец.). Доселили пре 100 година у Колунић по свој прилици од Срба. Из Колунића се преместе пре 80 година овамо.

Шобат – две куће. Славе Митровдан. Доселили из Унца пре 60–70 година.

Гвозденовић – четири куће. Славе Ђурђевдан. Пореклом су из Горњег Унца. Има их и сада у Видову Селу. Пре 100 година преселе се у Буковачу, а набрзо потом у Дринић – овамо су прешли пре 80 година.

Карановић – једна кућа. Славе Ђурђевдан. Доселили из Бобољусака пре 100 година.

Стричевић – четири куће. Славе Ђурђевдан. Населили пре 80 година из Унца. Пре него су овамо избили, задржали се неколике године у Колунићу.

Бањац – три куће. Славе Јовањдан. Доселили око 1860. г. из Дринића.

Петковић – једна кућа. Слави Никольдан. Дошао око 1880. г. из Буковаче као уљез код Бањаца.

Латиновић – пет кућа. Славе Јовањдан. Населили из Смољане пре 70 године.

Марјановић – две куће. Славе Јовањдан. Доселили из Марјановића Дола пре 100 година. Говори се да је ово најстарија породица овде.

Губић – две куће. Славе Василијевдан. Доселили из Ливна пре 80 година.

Јеличић – једанаест кућа. Славе Никольдан. Населили пре 80 година из Војенице.

Ћулибрк – десет кућа. Славе Јовањдан. Пре 120 година приведе их мати из Војенице у Јањила. Око ддвадесет година после насеље се овде.

Грбић – три куће. Славе Срђевдан. Стари су им дошли од Лапца у Лици. Већ је око 70 година како су овде. Справа су били најамници код Бјелића.

Куруц – једна кућа. Слави Лучиндан. Прешао овамо из Јањила пре 30 година. У Јањила доселили пре 60–70 година из Плавна у Далмацији. Звали се пре Опачић.

Опачић – једна кућа. Слави Лучиндан. Пре три године прешао овамо из Јањила. Старином је из Плавна.

Узелац – једна кућа. Слави Никольдан. Доселио 1880. из Лике.

Ковачевић – једна кућа. Слави Митровдан. Заправо Шобат. Због ковача у породици прозван Ковачевић.

У Кленовцу:

Новаковић – девет кућа. Славе Јовањдан. Населили овамо око 1840. г. из Далмације, можда из Стрмице, где их има и сада повише.

Грбић – једна кућа. Слави Срђевдан. Одстранио се овамо од јасеновачких Грбића.

Јавор – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Доселио из Растоке код Кључа 1880. г.

Видуљиновић – пет кућа. Славе Аранђеловдан. Преселили овамо из Колунића пре 70 година. У Колунић дошли још пред 150 година, по свој прилици из Грахова. Звали се у старини Ђосић. Неки од њих, именом Вид, био сеиз код Куленовића. Прозову га Видуљином. По њему се сав његов род прозве Видуљиновић.

Ањгиревић – једна кућа. Слави Никольдан. Доселио из Будеља пре 30 година.

Бркић – две куће (католици). Доселили из Ловинца 1899. г.

Вујић – једна кућа (католици). Родом из Сиња, Далмација. Настанио се овде пре шест година као уљез код једне удовице.

Руњић – једна кућа. Слави Никольдан. Дошао овде пре 30 година из Будеља. У Будељ доселио из Капљева.

Бурсаћ – једна кућа. Слави Никольдан. Звао се Арежина. Ушао Бурсаћкој удовици у кућу па се прозвао и он Бурсаћем. Дошао из Санице пре 20 година.

Калаба – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Одстранио се овамо од Калаба у Доњем Пољу.

Радујко – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Доселио пре три године из Тишковца. Добио овде земљу од државе.

Милидраг – једна кућа. Слави Никольдан. Настанио се овде као трговац пре четири године. Родом из Фојнице код Невесиња.

У Гаричевцу:

Латиновић – шест кућа. Славе Јовањдан. Преселили амо из Јањила пре 50 година. У Јањила дошли из Буковаче, има већ 100 година.

Шарић – три куће (католици). Доселили из Ловинца 1879. г.

Крпан – једна кућа (католици). Доселили из Ловинца 1879. г.

Ковачевић – једна кућа (католици). Доселили из Ловинца 1879. год.

У Доњем Пољу:

Јаглица – две куће. Славе Јовањдан. Потекли из Унца. Ходали спрва по најму, па се закућили овде пре 20 година.

Шипка – две куће. Славе Марковдан. Дошли из Суваје. Били неколико по

најму на Бравском Ваганцу. Пре 80 година окућили се овде.

Лазић – једна кућа. Слави Јовањдан. Населио из Биљани 1880.

Вукобрад – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Приведен 1880. г. из Ресановца у Грахову.

Сабљић – две куће. Славе Никольдан. Доселили око 1870. г. из Пећи у Грахову.

Пилић – две куће. Славе Никольдан. Доселили око 1870. г. из Грахова. Звали се тамо Котур. По оцу Пилилу, прозваном Пиле, добили садашње презиме.

Мандић – три куће. Славе Никольдан. Доселили око 1865. г. из Рисовца. На неколико година пре тога дошли у Рисовац из Грахова.

Калаба – пет кућа. Славе Јовањдан. Доселили пре 80 година из Прекаје у Горњем Унцу.

У Бунари:

Бакрач – четири куће. Славе Св. Вартоломеја. Преселили овде из Капљува 1880. г.

Видуљиновић – четири куће. Славе Аранђеловдан. Доселили из Колунића пре 70 година.

Ожеговић – три куће. Славе Св. Стевана (27. дец.). Одвојили се од своје породице у Јасеновцу и сишли овамо 1880. г.

Каракаш – једна кућа. Слави Ђурђевдан.

Чеко – седам кућа. Слави Ђурђевдан. Лозу воде из Полаче у Далмацији. Пре 100 година преселе се под Обљај у Грахову. Око 1860. г. доселе у Капљув, а 1879. г. пређу овамо.

Попадић – једна кућа. Слави Јовањдан. Населили 1880. г. из Санице. Пре тога била им овде само колиба.

Срдић – једна кућа. Слави Никольдан. Дошао пре четири године с Бравског Ваганца. Купио овде земљу и настанио се на њој.

Шобат – две куће. Славе Митровдан. Прешли овамо око 1880. г. из Јасеновца.

Латиновић – једна кућа. Слави Јовањдан. Прешао амо испод Срнетице пре 20 година.

Карановић – једна кућа. Слави Ђурђевдан. Оцепио се од оних у Јасеновцу и сишао амо.

Зрилић – једна кућа. Слави Василијевдан. Доселио из Пламеница (срез кључки) пре 20 година.

Испод Срнетице:

Грбић – четири куће. Славе Срђевдан. Оцепили се од Грбића у Јасеновцу и прешли на ову страну пре 60 година.

Латиновић – дванаест кућа. Славе Јовањдан. Једни (три куће) прешли из Јасеновца пре 25 година. Осталих девет кућа разројило се из оне куће, што је око 1865. г. одселила из Бјелајског Дола у Јањилима. Из Јањила одселе најпре у

Кљевце (срез сански). Ту их одмах по доласку све похвата грозница. Због тога се брзо крену одатле и настане се под Срнетицом. На овом кућишту били пре њих Радуловићи, па одселили у Тимар (срез приједорски).

Ступар – седам кућа. Славе Лазаревдан. Доселили пре 100 година из Буковаче. У Буковачу, како причају, доселили пре 200 година из Далмације.

Радуловић – седам кућа. Славе Никольдан. Доселили из Грахова мало пре оних у Јасеновцу.

Ковачевић – три куће. Славе Митровдан. Звали се Шобати, па због Ковача у кући прозвани Ковачевићи. По свој прилици потекли су с Каменице у Доњем Унцу. Отуда пређу доста давно у Буковачу. Пре 90 година преселе у Јањила, а десет година иза тога овамо.

Шево – једна кућа. Слави Лучиндан. Преселио пре тридесет година из Буковаче.